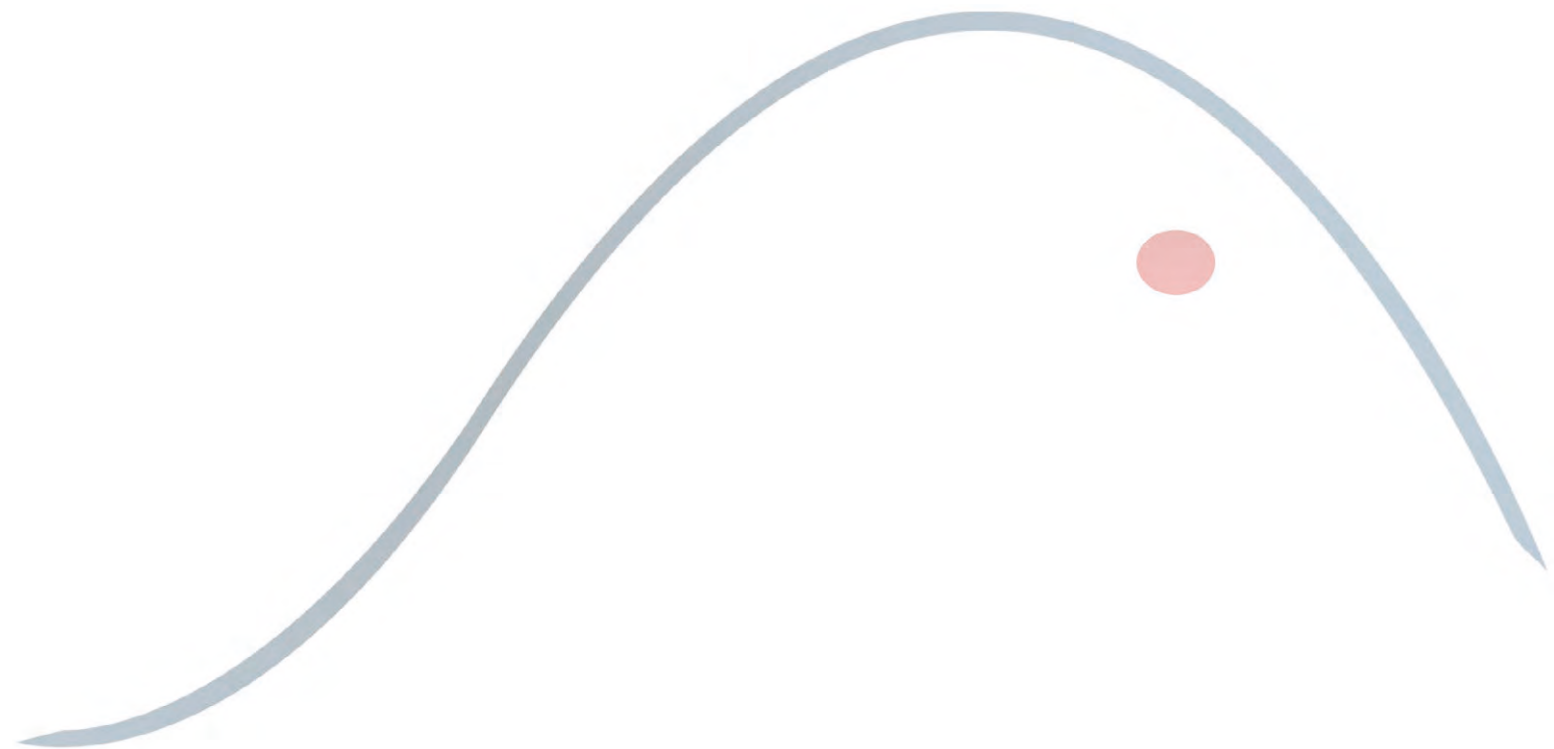

Påvirkning av kjøresporet til Jarbrufjell gård på naturverdier i Gåsvatna landskapsvernområde, Saltdal kommune

Forsidebilde

*Infoskilt ved et veiskille på kjøresporet, vest for
Tverrlimyra. Foto: Pål Alvereng*

RAPPORT 2018-21

Utførende institusjon: Miljøfaglig Utredning AS	Prosjektansvarlig: Geir Gaarder
	Prosjektmedarbeider(e): Pål Alvereng
Oppdragsgiver: Midtre Nordland nasjonalparkstyre	Kontaktperson hos oppdragsgiver: Gunnar Rofstad
Referanse: Gaarder, G. & Alvereng, P. 2018. Påvirkning av kjørespor til Jarbrufjell gård på naturverdier i Gåsvatna landskapsvernområde, Saltdal kommune. Miljøfaglig Utredning rapport 2018-21. 31 s. + vedlegg. ISBN 978-82-8138-931-1	
Referat: Midtre Nordland nasjonalparkstyre har ønsket en utredning om kjøresporet til Jarbrufjell gård i Saltdalen, slik det nå framstår, er forenelig med verneformål og verneverdier i Gåsvatnan landskapsvernområde og hvordan ytterligere bruk av kjøresporet vil kunne påvirke dette. Med grunnlag i en befaring i juli 2017 er dette vurdert. Under feltarbeidet ble det påvist 3 verdifulle naturtyper langs eller nær kjøresportraséen, samt gjort funn av en nær truet rødlisteart. I tillegg ble en sårbar og en nær truet art påvist langs traséen utenfor verneområdet, samt at to tidligere kjente naturtypelokaliteter i nærområdet er inkludert i presentasjonen. Kjøresporet går inntil og gjennom flere forekomster av verdifulle naturtyper og enkelte rødlistede arter, men påvirker disse i liten grad. Konklusjonen er derfor at dagens bruk antagelig er forenelig med den naturfaglige begrunnelsen i formålet. Kjøresporet påvirker lokalt landskapsverdiene i området, men det faller utenfor vårt oppdrag å vurdere graden av påvirkning (positivt eller negativt) på disse kvalitetene.	

FORORD

Miljøfaglig Utredning AS har utført kartlegging langs kjøresporet til Jarbrufjell gård for å avgjøre om det er forenelig med formålet med opprettelsen av Gåsvatnan landskapsvernområde slik det nå framstår, og hvordan ytterligere bruk av kjøresporet vil kunne påvirke dette. Oppdraget er utført for Midtre Nordland nasjonalparkstyre, der Inge Ingvaldsen har vært prosjektansvarlig og Gunnar Rofstad kontaktperson

Feltarbeidet ble gjennomført av Geir Gaarder og Pål Alvereng lørdag 29. juli 2017. Geir Gaarder har vært prosjektansvarlig hos Miljøfaglig Utredning AS.

Tingvoll / Alvestad 23.04.2018

Miljøfaglig Utredning AS

Geir Gaarder

Pål Alvereng

INNHold

1	BAKGRUNN.....	6
2	METODE	7
2.1	FELTARBEID.....	7
2.2	TIDLIGERE UNDERSØKELSER	7
2.3	VURDERING AV SÅRBARHET	7
2.4	UNDERSØKELSESONRÅDE.....	8
3	FORMÅLET MED VERNET AV GÅSVATNAN LANDSKAPSVERNOMRÅDE	9
4	NATURVERDIER.....	11
4.1	NYE NATURTYPELOKALITETER	11
4.2	RØDLISTEARTER	12
5	SÅRBARHETSVURDERING.....	16
5.1	REGISTRERINGER LANGS KJØRESPORET	16
6	KONKLUSJON	30
7	KILDER	31
8	VEDLEGG - LOKALITETSBESKRIVELSER	32

1 BAKGRUNN

Jarbrufjell gård er en privat eiendom som ligger innenfor Gåsvatnan landskapsvernområde i Saltdal. Til eiendommen går det et kjørespor. I eksisterende verneforskrift for Gåsvatnan landskapsvernområde er dette kjøresporet omtalt på følgende måte:

«Kap. VI

Fylkesmannen eller den fylkesmannen bestemmer, kan gi tillatelse til:

8. Nødvendig transport til fjellgården Nordlund av Jarbrufjell og en viss opparbeidelse av atkomstvegen til gården mot at vegen fysisk stenges med bom mot annen trafikk.

Før eventuell tillatelse til motorferdsel i landskapsvernområdet gis skal transportbehovet vurderes mot mulige skader og ulemper og i forhold til et mål om å redusere motorferdselen til et minimum. Alternative transportmetoder og kombinerings av flere transportbehov skal også vurderes.»

I det nye forslaget til verneforskrift for Gåsvatnan landskapsvernområde heter det (Midtre Nordland nasjonalparkstyre, (2017):

«Kap. 6.3

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

h) Nødvendig transport til fjellgården Nordlund av Jordbrufjell.»

Det har vært flere søknader om å benytte dette kjøresporet til motorisert ferdsel på barmark.

Midtre Nordland nasjonalparkstyre har gitt noen dispensasjoner, men ønsker å få belyst nåværende og fremtidig praksis ved å *«få en kompetent og uhildet aktør til å vurdere om dette kjøresporet, som det nå fremstår og i framtiden, er forenelig med formålet med vernet av Gåsvatnan landskapsvernområde»*.

Konkret ønskes det å få belyst:

- Om dagens bruk av omtalte kjørespor påvirker formålet med Gåsvatnan landskapsvernområde eller påvirker verneverdiene nevneverdig.
- Hvilke tiltak kan gjennomføres for at verneformålet og verneverdiene ikke skal påvirkes.
- Hva tåles av ytterligere bruk for at verneformålet/verneverdiene ikke skal påvirkes.

2 METODE

2.1 Feltarbeid

Feltarbeidet ble utført 29.juli 2017 av Pål Alvereng og Geir Gaarder. Med utgangspunkt fra parkeringsplass ved bygdevegen opp til Stolpen gård, nede i hoveddalføret, ble kjørevegen fra grense landskapsvernområde til Jarbrufjell gård gått til fots, se figur 1. Det er to mulige ruter forbi Storhågen, og vi valgte å gå opp på sørsiden og nedover igjen på nordsiden. I tillegg ble noe av nærområdet omkring gårdsbygningene på Jarbrufjell (Nordlund) undersøkt med særlig fokus på karplanter og beitemarkssopp.

Tidspunktet var velegnet til å registrere det aller meste av karplanteflora, lav og moser, men i praksis lite egnet for å fange opp marklevende sopp på grunn av forutgående tørr periode. Været var delvis skyet og godt egnet for kartlegging.

Under feltarbeidet ble det benyttet en database i iPad laget spesielt for prosjektet der det ble lagt inn bilder, lydopptak og litt tekst. Basen fungerte samtidig som feltnotatbok.

2.2 Tidligere undersøkelser

I forbindelse med naturtypekartlegging av verneområder på Saltfjellet i 2010 (Høitomt 2011) ble arealer innenfor Gåsvatna landskapsvernområde undersøkt, inkludert innenfor vårt undersøkelsesområde. Ei bekkekløft av verdi viktig – B ble påvist langs Russåga av Jon T. Klepsland 31.07.2010 («Russelvdalen» - NaturbaseID BN00082763), se figur 3. Fire rødlistede vedboende sopp og lav knyttet til gammel furuskog ble funnet her. Lokaliteten blir liggende nær, men berører knapt vårt utredningsområde. Det bør derimot fremheves at han i beskrivelsen også nevner et funn av glatt storpigg (NT) fra en furuskog i Jordbrudalen. Dette er en art som er sterkt knyttet til kalkfuruskog og funnet er et av de nordligste i Norge (arten har også et par nærliggende funn i Beiarn). Klepsland vurderte samtidig området for å ha potensial for bl.a. flere kalkkrevende skogsarter.

John Bjarne Jordal foretok en befaring i området 31.08.2014 (Jordal 2014) på oppdrag for Midtre Nordland nasjonalparkstyre, der hovedformålet var å vurdere naturverdiene til engene rundt Jordbruhytta (Jarbruhytta). Han fant da enkelte kravfulle engarter her, inkludert rødlistearten bakkesøte (nær truet – NT) og vurderte lokaliteten for å ha verdien lokalt viktig – C. Lokaliteten har hittil ikke blitt lagt ut på Naturbase. Han påviste også bakkesøte langs stien på sørsiden av Storhågan.

Utenom artsregistreringer fra disse to personene foreligger det få funn på Artskart (pr. 16.04.18) i eller nær undersøkelsesområdet og disse er i all hovedsak rovdyrregistreringer. Helt ned mot vegen, utenfor definert undersøkelsesområde, er det noen nyere karplanterregistreringer, sannsynligvis gjort i forbindelse med florainventurer i regi av Salten naturvernlag. Et gammelt funn (fra 1920) av gulmyrull er på Artskart plassert langs Russåga like øst for Jarbrufjell, men etikettinformasjonen viser at reelt funnsted kan avvike med flere kilometer, og ut fra artens økologi er det nok mer sannsynlig at den er funnet nærmere Saltdalselva, kanskje på eller nær samme sted som vi fant arten i 2017.

2.3 Vurdering av sårbarhet

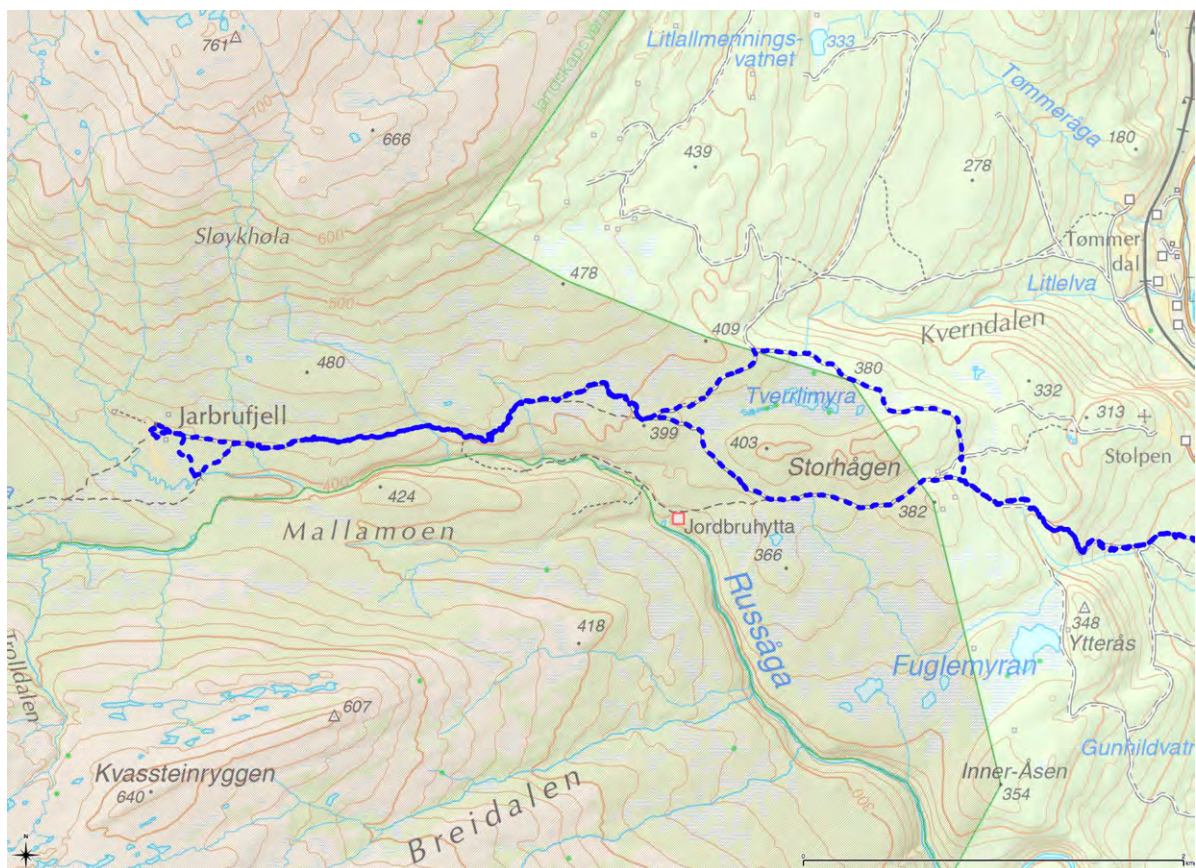
NINA utarbeidet i 2015 en metodikk for sårbarhetsvurderinger i verneområder (Eide m.fl 2015). Denne metodikken ble forsøkt brukt i Jarbrufjell, men vi fant den nokså lite anvendelig i dette området. Metoden tar utgangspunkt i en definert ferdselslokalitet, og denne skal vurderes i forhold

til sensitivitet og sannsynlighet for eksponering. I tilfeller som her, hvor en tydelig definert veg blir ferdselslokaliteten, får arealvurderingene som metoden legger opp til, liten anvendelighet. Se mer inngående diskusjon om dette hos Tellnes m.fl. (2018). Etter det vi kjenner til er metoden under videre utvikling og kan kanskje bli relevant for ferdselsårer langs sti og veg i skog etter hvert.

På i alt 16 steder langs vegen fra verneområdegrensen til Jarbrufjell gård gjorde vi notater og vurderte virkning på naturverdiene. Dette var punkt på vegen hvor terrenget har en slik beskaffenhet at vegen potensielt kan påvirke naturkvaliteter gjennom å forårsake endrede dreneringsforhold for myr, påvirke større areal ved at det kjøres opp flere spor eller andre forhold (som erosjon eller skader på trær). Vi vurderte nærmeste naturtype, enten det var et myrområde, skog eller rabbe.

2.4 Undersøkelsesområde

Kartet i Figur 1 viser kjøresporet som skulle undersøkes. På kartet er sporingslogg fra befaringen lagt inn. Oppdraget omfattet traséstrekningen innenfor landskapsvernområdet (grensa er vist med grønn linje og arealet er gråsladdet) og inn til Jarbrufjell gård. I praksis gjorde vi i tillegg enkelte observasjoner langs traséen inn mot landskapsvernområdet. Vi konsentrerte oss om selve traséen og de nærmeste 5-10 meterne, men undersøkte også ei sone på opptil 50 meter utenfor, der indirekte effekter var relevante (dette gjaldt særlig eventuell drenering mv av tiliggende myrer).

Figur 1. Kart som viser deler av Gåsvatnan landskapsvernområde, stier/kjørespor og sporing av ruta som ble gått under befaringen i 2017. Kartgrunnlag: Kartverket 2018.

3 FORMÅLET MED VERNET AV GÅSVATNAN LANDSKAPSVERNOMRÅDE

Formålet med vernet går fram av forskriftens kap. III (Lovdata, FOR-1989-09-08-894):

«Formålet med Gåsvatnan landskapsvernområde er å bevare et egenartet og vakkert naturlandskap, herunder

- Jarbrudalen med Russåga, Norges største uregulerte underjordiske elv
- de botanisk meget rike områdene i Kvitberget og Skjevl fjell

I tillegg skal landskapsvernområdet sammen med Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Saltfjellet landskapsvernområde og Storlia naturreservat bidra til å bevare et sammenhengende naturområde, som også inneholder mange samiske og andre kulturminner.»

Indirekte gjenspeiles verneformålet også i bestemmelsene, og unntakene, i kapitlene IV og V:

«For landskapsvernområdet gjelder følgende bestemmelser:

1. Alle inngrep som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter er forbudt. Eksempel på slike inngrep er: Oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, framføring av luftledninger, bygging av veier, flatehogst og nydyrking, nyplanting, drenering og annen form for tørrlegging, masseuttak, utfylling av masse, løsbryting og fjerning av stein - mineraler - fossiler - bergverksdrift, vassdragsregulering, gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler, forsøpling, utslipp av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler. Opplistingen er ikke uttømmende. Det er heller ikke tillatt å utføre forundersøkelser for tekniske inngrep som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter. Fylkesmannen avgjør i tvilstilfelle om et tiltak må anses å endre landskapets art eller karakter vesentlig.
2. Grotter og karstformer er vernet mot naturinngrep og beskadigelse av enhver art. Det er forbudt å fjerne materiale eller forekomster fra grottene. Fylkesmannen, kan dersom hensynet til verneverdiene tilsier det, innføre ferdselsrestriksjoner eller forby ferdsel i grottene.
3. Særmerkete og dekorative trær, og hule trær og stammer ellers, som er med på å prege landskapet må ikke felles eller fjernes. Treslagsskifte er ikke tillatt.
4. For dyrelivet gjelder viltlovens bestemmelser og forskrifter gitt i medhold av denne.
5. Fiske og fiskekultivering kan foregå etter gjeldende bestemmelser med hjemmel i lov om lakse- og innlandsfiske.
6. Kulturminner må ikke påføres skader, jf kulturminnelovens §§ 3 og 4.
7. Motorferdsel til lands og til vanns, herunder landing med luftfartøy og lavtflyging er ikke tillatt. Med landing menes her også henting og bringing av passasjerer og gods selv om landing i egentlig forstand ikke skjer.
8. Bruk av ride- og kløvhest er bare tillatt langs eventuelle traséer som er særskilt utpekt til dette av fylkesmannen.

1. Unntatt fra bestemmelsene i pkt. IV er:

- 1.1 Gjennomføring av nødvendig militær operativ virksomhet og forsvarets nødvendige lavtflyving og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, sikrings-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed.
- 1.2 Nødvendig bruk av beltekjøretøy på vinterføre for utøvelse av reindrift.

2. Bestemmelsene i punkt IV er ikke til hinder for:

- 2.1. *Nødvendig vedlikehold av eksisterende bygninger, kulturminner, turiststier og -løyper og nødvendig vedlikehold av eksisterende gjerder og andre innretninger til bruk for bufe og tamreindrift.*
- 2.2. *Skånsomt uttak av trevirke på privat grunn til eget bruk.*
- 2.3. *Plukking av bær og matsopp. Plukking av vanlige plantearter til pynt i hyttene i verneområdet.*
- 2.4. *Forsvarlig nedgraving av avfall ved de faste overnattingssteder.*
- 2.5. *Tradisjonell utmarksbeiting.*
- 2.6. *Tradisjonell drift av den på vernetidspunktet eksisterende innmark (ca. 30 daa) på fjellgården gnr 78/1 - Nordlund av Jarbrufjell.»*

Naturtyper og sjeldne arter er ikke nevnt spesifikt i formålet, og når det gjelder «botanikk» er uttrykket kun nevnt i forbindelse med områdene Kvitberget og Skjevlvbjell. Vi oppfatter likevel at uttrykket «landskapets art eller karakter» også innbefatter naturfaglige verdier som verdifulle naturtyper og sjeldne eller rødlistede arter, og vi har hatt det som utgangspunkt under befaringen og vurderingen i etterkant.

4 NATURVERDIER

4.1 Nye naturtypelokaliteter

Det var på forhånd kjent en naturtypelokalitet i kanten av undersøkelsesområdet, bekkekløftlokalitet Russelvdalen (NaturbaseID BN00082763) av verdi viktig – B langs Russåga, registrert av Jon T. Klepsland i 2010 (Høitomt 2011). Vi har ikke vurdert denne nærmere, men har valgt å legge inn informasjonen her for oversiktens skyld. I tillegg kartla John Bjarne Jordal (2014) ei naturbeitemark/slåttemark ved Jordbruhytta, som ennå ikke er lagt inn i Naturbase. Også denne har vi inkludert her for oversiktens skyld.

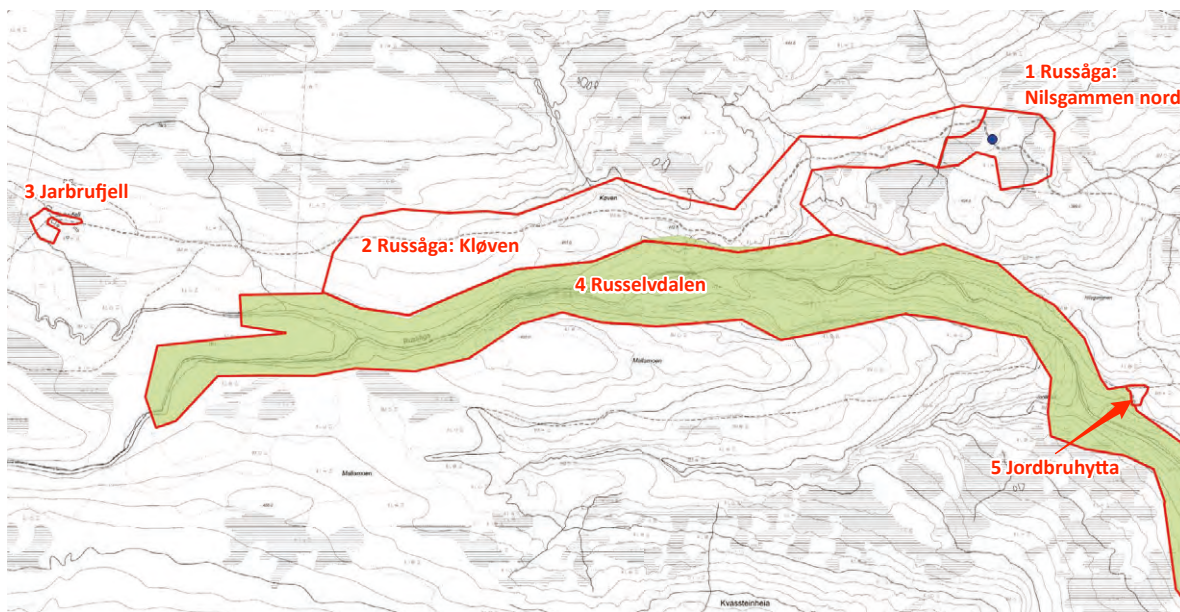
Feltarbeidet i 2017 gav grunnlag for å avgrense tre nye lokaliteter med verdifulle naturtyper. Det inkluderer ei rikmyr og en kalkskog langs kjøresportraséen mellom Jarbrufjell og spordelet vest for Tverrlimyra. Siden vi konsentrerte oss om partier inntil kjøresporet er avgrensningen av begge lokaliteter, men særlig kalkskogen, nokså usikker. Kalkskogen er for øvrig en blanding av kalkfuru-skog og kalkbjørkeskog. I tillegg gjorde vi også en enkel inventering av innmarka på Jarbrufjell gård, som viste seg å inneha noen verdier som slåttemark, og som derfor også er inkludert i rapporteringen av resultater her.

Samlet sett må naturverdiene som opptrer inntil eller nær ved kjøresportraséen betegnes som moderate. Det er enkelte klare verdier, men de virker ikke spesielt høye. Selv om det finnes verdier knyttet til både rikmyr og gammelskog, så er det nok kalkskogselementet som utgjør de viktigste kvalitetene. Samtidig er det noe usikkert hvor høye disse verdiene er.

Tabell 1. Oversikt over 5 registrerte naturtypelokaliteter med verdifulle naturtyper i eller nær kjøresporet inn til Jarbrufjell gård, Saltdal kommune.

Loknr	Navn	Naturtype	Verdi	Areal i dekar
1	Russåga: Nilsgammen nord	Rikmyr	C	36
2	Russåga: Kløven	Kalkbarskog	B	257
3	Jarbrufjell	Slåtteeng	C	5
4	Russelvdalen	Bekkekløft	B	1926
5	Jordbruhytta	Naturbeitemark	C	2

Lokalitetsavgrensningene vises på kartet i Figur 2 nedenfor. Naturtypebeskrivelser for hver lokalitet er gjengitt i vedlegget.

Figur 2. Oversiktskart som viser naturtypelokalitetene som ble kartlagt under feltarbeidet i 2017 (nr 1-3), samt de to tidligere kartlagte lokalitetene jamfør Høitomt (2011) og Jordal (2014) (nr 4 og 5). Den blå prikken viser voksested for vanlig sotbeger (NT). Avgrensning av lokaliteter som alt ligger på Naturbase (Miljødirektoratet 2018) er vist med lysegrønn farge. Kartgrunnlag: Kartverket.

4.2 Rødlistearter

Det var på forhånd kjent ett konkret rødlistefunn langs kjøresportraséen, ett funn av bakkesøte (NT) på sørsiden av Storhågan, gjort av John Bjarne Jordal (2014) i forbindelse med hans kartlegging av vollen inntil Jordbruhytta. Noen flere var kjent i nærområdet. Jon T. Klepsland påvist 4 nær truede arter (tre vedboende sopp og en lav) knyttet til gammel furuskog under hans kartlegging langs Russåga (Høitomt 2011). I tillegg hadde Jordal (2014) også ett funn av bakkesøte (NT) ved Jordbruhytta, samt at Jon T. Klepsland fant kalkfuruskogsarten glattstorpigg i sørvendt skråning ned mot Russåga litt nordvest for Jordbruhytta. Et gammelt funn fra 1920 av den sårbare arten gulmyrull (VU) er på Artskart plassert langs Russåga nær Mallamoen, men er svært grovt stedfestet og kan like gjerne være gjort helt andre steder i området.

På Artskart (Artsdatabanken 2018) ligger det inne 8 funn av rødlistede arter (fugl og pattedyr unntatt) innenfor et avgrenset område vist i figuren nedenfor. I tillegg gjorde vi noen funn.

Figur 3. Kjente funn av rødlistede arter i og rundt undersøkelsesområdet, med unntak av fugler og pattedyr. Kilde: Artsdatabanken/Artskart 13.04.2018 og eget feltarbeid 29.07.2017.

De enkelte funnene går fram av tabellen nedenfor.

Tabell 2. Registrerte funn av rødlistede arter, unntatt fugler og pattedyr, i området mellom Russånes og Jarbrufjell i Saltdal kommune. Kilde: Artsdatabanken/Artskart 13.04.2018, samt egne funn i 2017.

Art	Artsgruppe	Rødlis-teststatus	Finner	Funndato	UTM
flekkhvitkjuke	Sopper	NT	Jon T. Klepsland	31.07.2010	510935 7423755
svartsonekjuke	Sopper	NT	Jon T. Klepsland	31.07.2010	510645 7423775
furuplett	Sopper	NT	Jon T. Klepsland	31.07.2010	510095 7423785
glatstorpigg	Sopper	NT	Jon T. Klepsland	31.07.2010	509781 7424638
vanlig sotbeger	Lav	NT	Jon T. Klepsland	31.07.2010	511280 7424025
vanlig sotbeger	Lav	NT	Geir Gaarder/Pål Alvereng	29.07.2017	509983 7424920
rustdoggnål	Lav	NT	Geir Gaarder/Pål Alvereng	29.07.2017	512192 7424396
gulmyrull	Karplanter	VU	Geir Gaarder/Pål Alvereng	29.07.2017	513034 7424154
gulmyrull	Karplanter	VU	Geir Gaarder/Pål Alvereng	29.07.2017	512956 7424173
gulmyrull	Karplanter	VU	Geir Gaarder/Pål Alvereng	29.07.2017	512843 7424156
gulmyrull	Karplanter	VU	Geir Gaarder/Pål Alvereng	29.07.2017	513079 7424129
gulmyrull*	Karplanter	VU	Ove Dahl/Rolf Nordhagen	07.07.1920	509000 7424500
bakkesøte	Karplanter	NT	John Bjarne Jordal	31.08.2014	510357 7424286
bakkesøte	Karplanter	NT	John Bjarne Jordal	31.08.2014	510921 7424362
bakkesøte	Karplanter	NT	Geir Gaarder/Pål Alvereng	29.07.2017	511827 7424600

* Funnet er grovt stedfestet. På etiketten står det bare; «Saltdalen: ved veien ml. Russaanes og Jordbrudalen»

Tettheten eller diversiteten av rødlistearter virker ikke spesielt høy. Området er likevel preget av noe begrensede undersøkelser, og særlig er det et potensial for flere arter blant marklevende sopp, noe som krever undersøkelser på høsten. Dette gjelder både kalkkrevende mykorrhiza-sopp (primært knyttet til furu), noe som funnet av glattstorpigg dokumenterer et betydelig potensial for der forholdene for øvrig er egnet. I tillegg gjelder det for beitemarksopp, og da både på rester av semi-naturlige enger (naturbeitemark, slåttemark) og i engpartier i kalkskog.

For øvrig er det tydelig et element av krevende gammelskogsarter her, og selv om disse helst er konsentrert til skog i nærområdet til Russåga, så viser enkelte funn gjort langs kjøresporet inn til Jarbrufjell gård, at det også ellers i dette landskapet kan finnes slike arter, bare elementene (gamle levende trær, gadd og læger) er til stede.

Det tredje elementet av rødlistearter er knyttet til kulturlandskapet. Potensialet for rødlistede beitemarksopp er alt nevnt, men dette kan også omfatte andre arter, noe engplanten bakkessøte er med på å dokumentere. Denne arten kan potensielt opptre flere steder, både på slåttemark/naturbeitemark, men også små engfragment langs stier og litt svakere kulturpåvirkede, men samtidig kalkrike steder. Det kan ikke forventes så mange flere rødlistede engplanter, men en skal derimot ikke helt utelukke insekter, eksempelvis sommerfugler, på engene.

Til sist kommer myr og kildesamfunn. Det er lite som tyder på rødlistede arter på myr her, men enkelte slike er kjent fra Saltdal kommune, kanskje særlig knyttet til litt mer bløte, men samtidig kalkrike myrer. I kildepregede samfunn langs stien øst for landskapsvernområdet gjorde vi derimot i 2017 flere funn av den sårbare, nordøstlige kildearten gulmyrull. Antagelig trives den her i kantsonene til stien med svak til moderat forstyrrelse.

Når det gjelder andre uvanlige, men ikke rødlistede arter, så vises det i hovedsak til beskrivelsene av de enkelte naturtypene, se vedlegget. Ikke uventet ble det gjort en del funn av kalkkrevende arter både knyttet til skog og rikmyr langs kjøresporet. På Jarbrufjell gård ble krevende og noe uvanlige engplanter som fjellmarinøkkel og vanlig marinøkkel påvist. Sammen med gulmyrull vokste nubbestarr og linmjølke sparsomt, to andre krevende, men noe mer utbredte kildearter.

Figur 4 Gulmyrull (VU) funnet ved traktorveg nede ved Medti-stolpen, [her på kartet](#).
UTM 33: 513027 7424150.

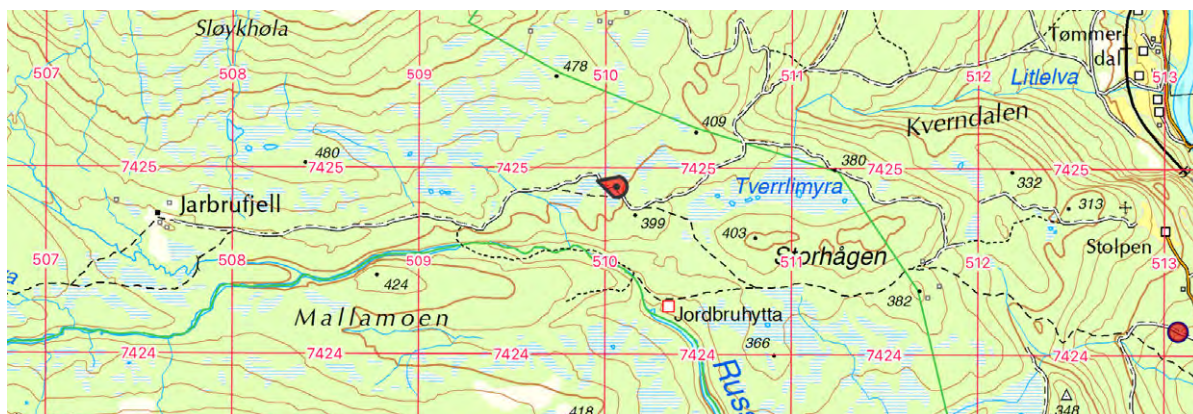
5 SÅRBARHETSVURDERING

5.1 Registreringer langs kjøresporet

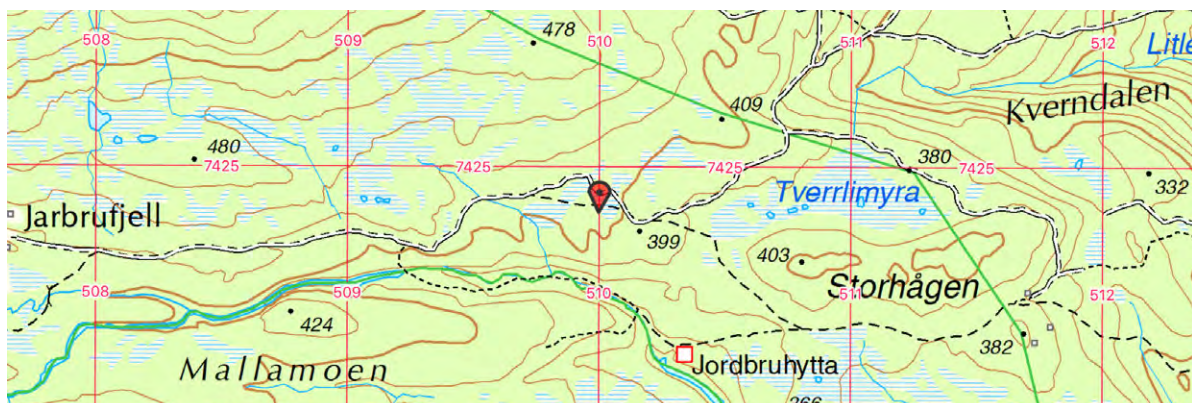
Under befaringen langs kjøresporet gjorde vi notater på i alt 16 punkter. Notater og bilder presenteres på de neste sidene. Alle foto: Pål Alvereng. Kartgrunnlag: Topografisk kart fra Kartverket via mobilappen Topo GPS (skjermdump).

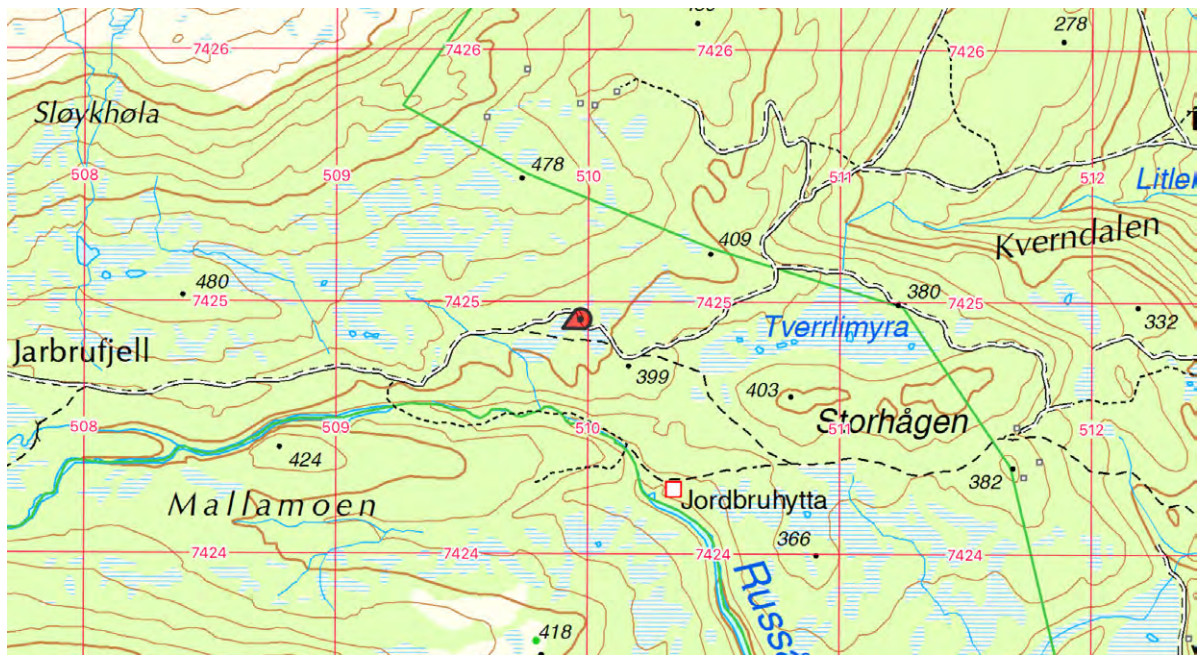
Figur 5. Punkt 1. Dette er en strekning med fattig lyngfuruskog og svak lågurtskog, selv om det i følge berggrunnskartet skal være kalkglimmerskifer her. Traséen påvirker ingen særskilte naturverdier. Det er for kalkfattig og trærne er heller ikke riktig gamle nok. Koordinater: UTM 33W 510202 7424786 [Link til punktet i Norgeskart](#).

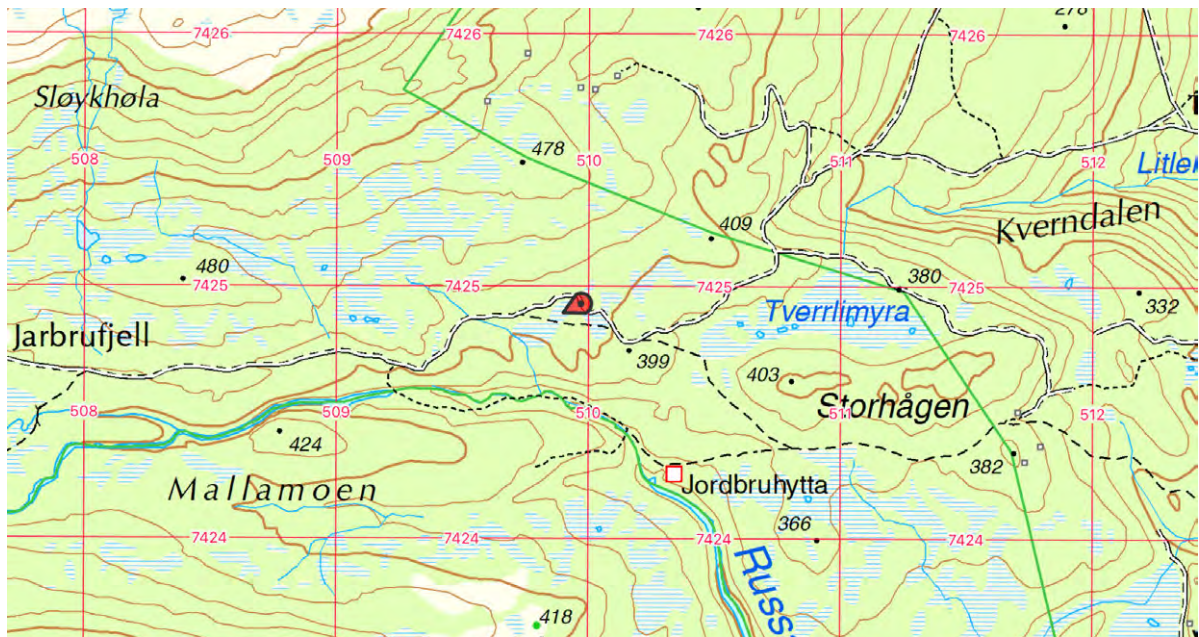
Figur 6. Punkt 2. Kjøresporet splitter to myrarealer som opprinnelig har en sammenheng i et søkk der den øvre myra (sørsiden av vegen) drenerer ut i den nedre myra. Den nedre myra er ei rikmyr. Den øvre er intermediaær. Kjøresporet endrer på den naturlige dreneringen, noe som er uheldig. Dette kan rettes opp ved å legge drenerør på det laveste punktet på kjøresporet og grove drenerende (stedegne) masser oppå der. Ei grøft i den nedre myra (nordsiden av vegen) bør fylles mest mulig igjen, men uten bruk av anleggsmaskin i myra, slik at man unngår uttørring. Koordinater: UTM 33W 510048 7424901 [Link til punktet i Norgeskart.](#)

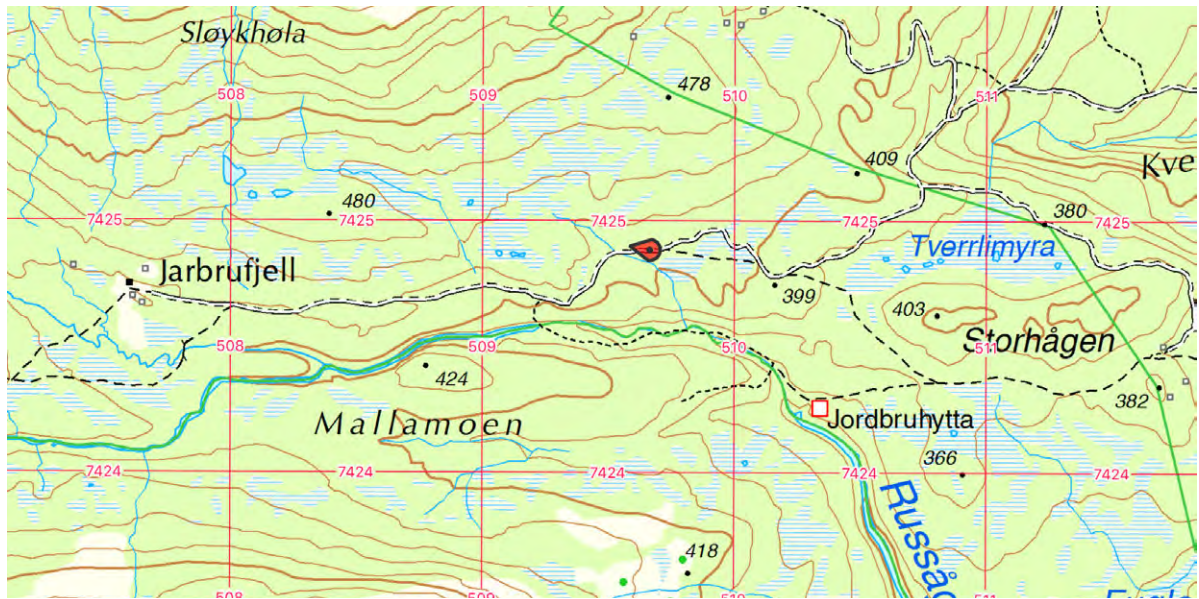
Figur 7. Punkt 3. Nokså kalkfattig lyngfurskog på søndre side av vegen. Det er en nokså liten flekk der det er litt mer fuktig enn i den tørre lyngskogen rundt. Ingen tiltak er nødvendig her. På stubben ble det funnet vanlig sotbeger (NT). Den er funnet tidligere i distriktet. Til venstre for vegen på bildet til høyre vokser blant annet brudespore, en kalkkrevende orkidé. Koordinater: UTM 33W 510001 7424897 [Link til punktet i Norgeskart.](#)

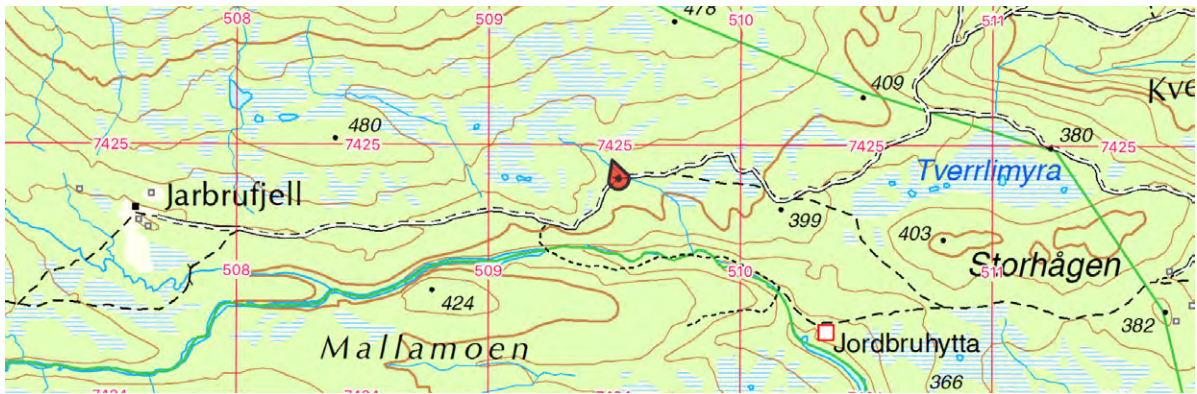
Figur 8. Punkt 4. Gjørmete parti gjennom myr med intermediær karakter. Myra er ikke så rik som i punkt 1, men det kan med fordel også her gjennomføres drenering i kjøresporet og påfyll av grove masser (eventuelt kun det siste), slik at man unngår en utvidelse av trasébredden og at opprotet mineralmateriale og humus fra kjøresporet skylles ut på myra i regnværstperioder. UTM 33W 509970 7424931 [Link til punktet i Norgeskart.](#)

Figur 9. Punkt 5. Gjørmete parti gjennom svakt kalkrik myrkantmark. Har liten innvirkning på viktige naturverdier, men drenering og/eller noe drenerende masser på det laveste partiet vil likevel være en fordel.
UTM 33W 509750 7424903 [Link til punktet i Norgeskart.](#)

Figur 10. Punkt 6. Gjørmete parti gjennom svakt kalkrik myrkantmark. Her er det laget en enkelt dreneringsløsning fra før. Det er mulig å forbedre også denne for å unngå at kjøringen eroderer enda mer ned i lømassene.
UTM 33W 509663 7424883 [Link til punktet i Norgeskart.](#)

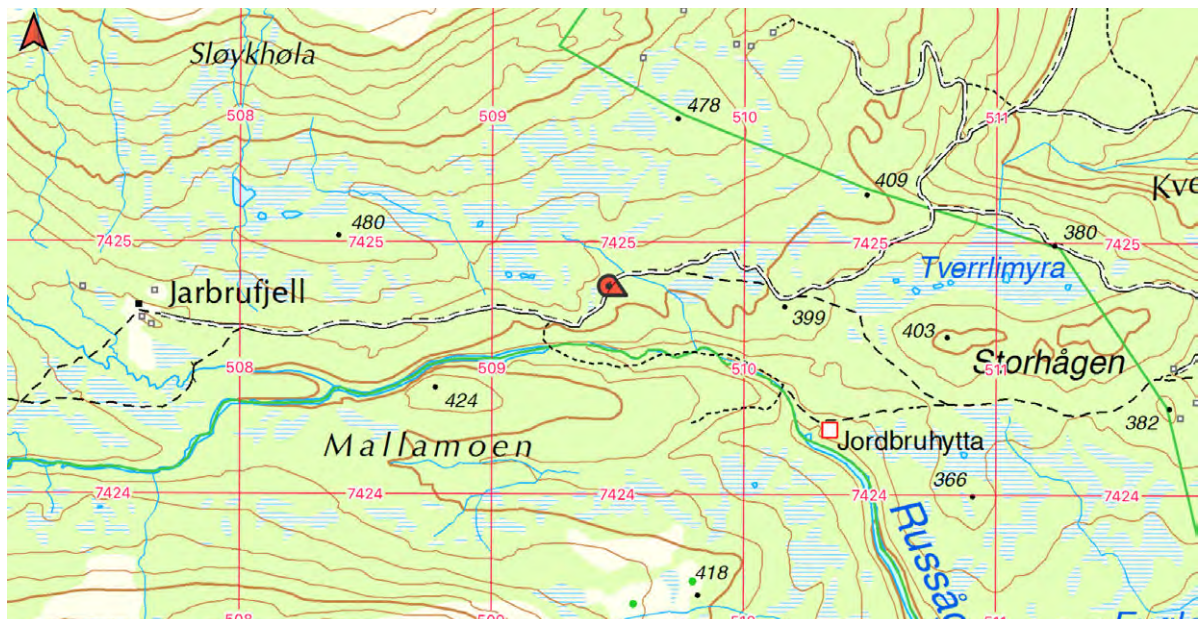

Figur 11. Punkt 7. Her går kjøresporet over et lite bekkedar og det er laget liten kjørebro av plank som en alternativ trasé like ved siden av. Den ser ikke ut til å være mye brukt, men fungerer sannsynligvis bra de få gangene at flomstor bekk gjør hovedkjøresporet uframkommelig.

Det er ingen spesielt viktige naturverdier som blir berørt av tiltaket, men marka er nokså kalkrik.

UTM 33W 509515 7424864

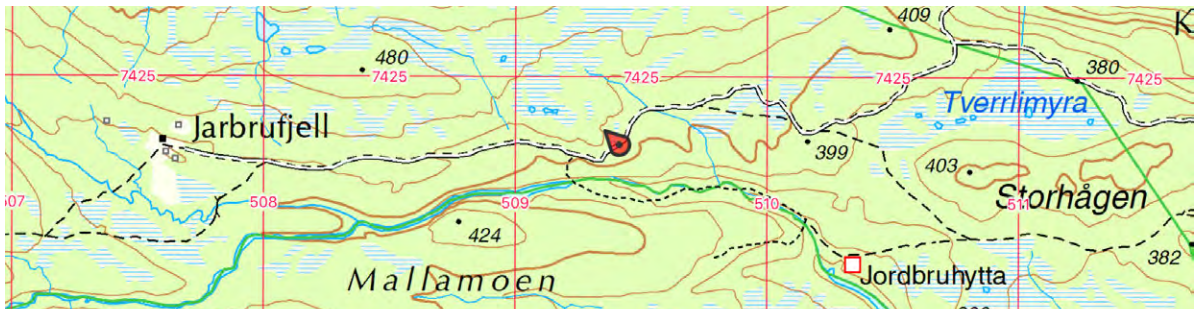
[Link til punktet i Norgeskart.](#)

Figur 12. Punkt 8. Gjørmete parti gjennom litt kalkrik myrkantmark. Her stopper ikke kjøresporet naturlig drenering, og noe negativ virkning er ikke mulig å se fra om lag en meter ut til siden. Drenering og/eller noe grove drenerende masser (stedegen pukkstein eller lignende) vil likevel være en fordel for å unngå ytterligere utvasking. UTM 33W 509466 7424821 [Link til punktet i Norgeskart.](#)

Figur 13. Punkt 9. Eksempel på gammel oppfylling/forstøtning av kjøresporet med stedege masser som glir godt inn i terrenget uten noen negativ påvirkning på naturverdier. Steinen er brutt ut fra berget i øvre billedkant (til høyre). UTM 33W 509444 7424782 [Link til punktet i Norgeskart.](#)

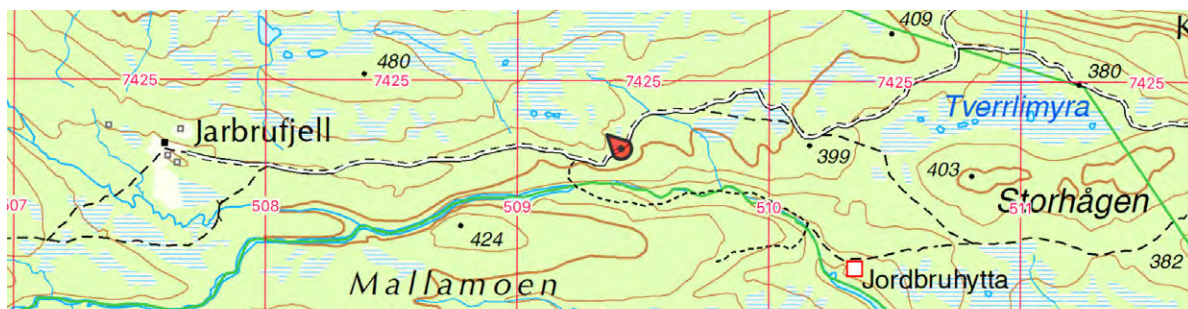
Figur 14. Punkt 10.

Bilde over: Her dannes det et gjørmehull i nedkanten av en litt kalkrik myr. Det har ført til at kjøresporet har blitt utvidet for å unngå gjøрма i våte perioder. Løsningen her kan være å fylle igjen gjørmehullet så godt det lar seg gjøre med masser på stedet, og utenfor det bruke stedenstein til å markere innerkant av kjøresporet slik at alt av trafikk ledes i «yttersving».

Bildet til venstre: Her kan det bygges noe opp med drenerende masser, steden kuppelstein f.eks., slik at vegbredden ikke økes og at myrvann drenerer effektivt unna.

UTM 33W 509401 7424730

[Link til punktet i Norgeskart.](#)

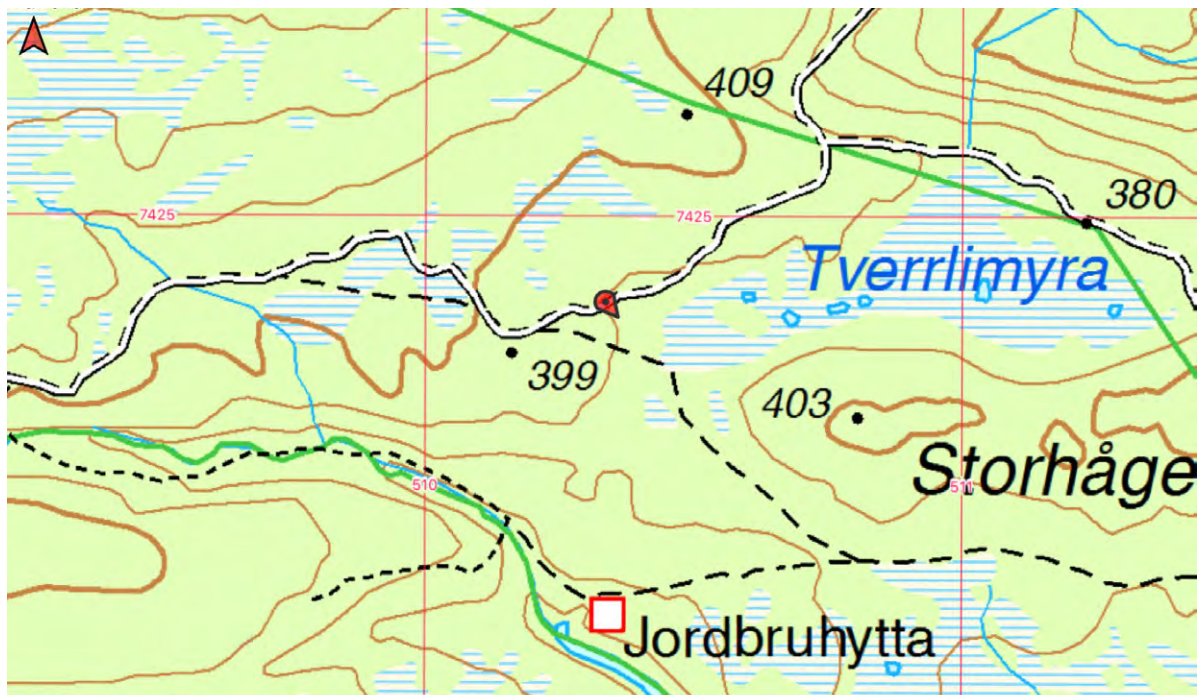

Figur 15. Punkt 11.

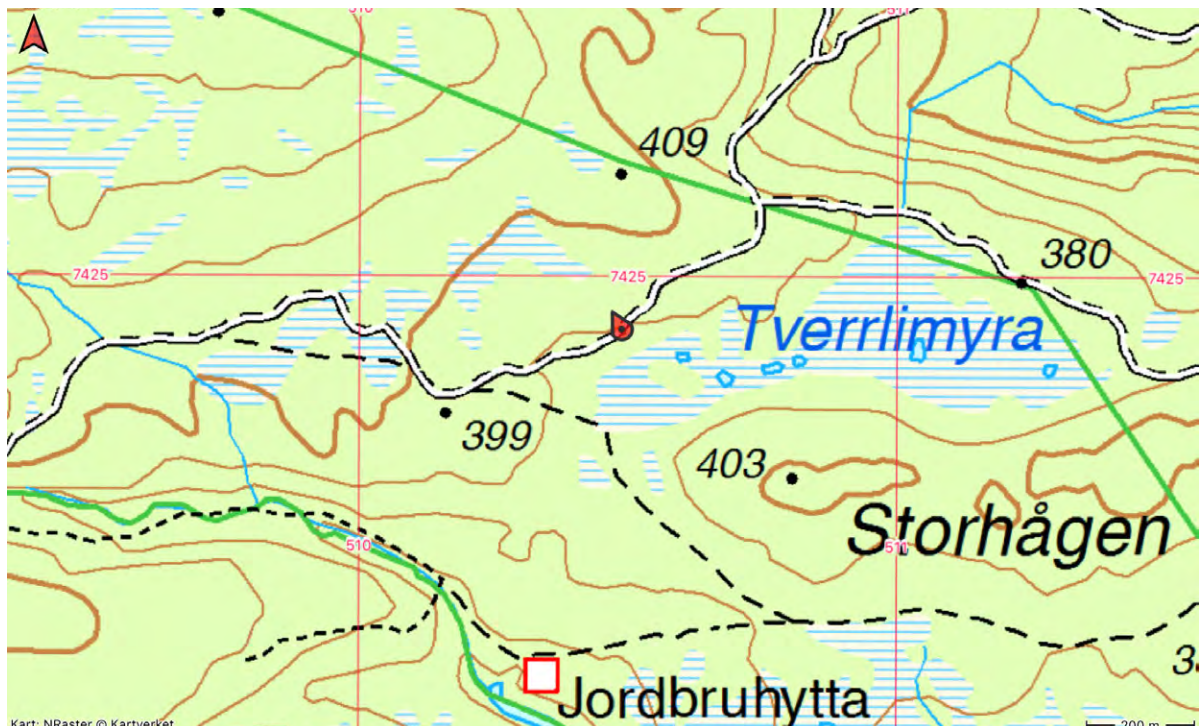
Et berg i den opprinnelige traséen har ført til en alternativ trasé som kanskje blir mer brukt nå. Det er ingen nevneverdige naturverdier her, men av landskaphensyn bør likevel den ene traséen stenges med en stakk eller lignende i begge ender. Bildet til venstre er tatt der sporene splittes fra vest. Den blågrå fargen på berget vitner om at det er snakk om kalkspatmarmor som her kommer opp i dagen.

UTM 33W 508419 7424669

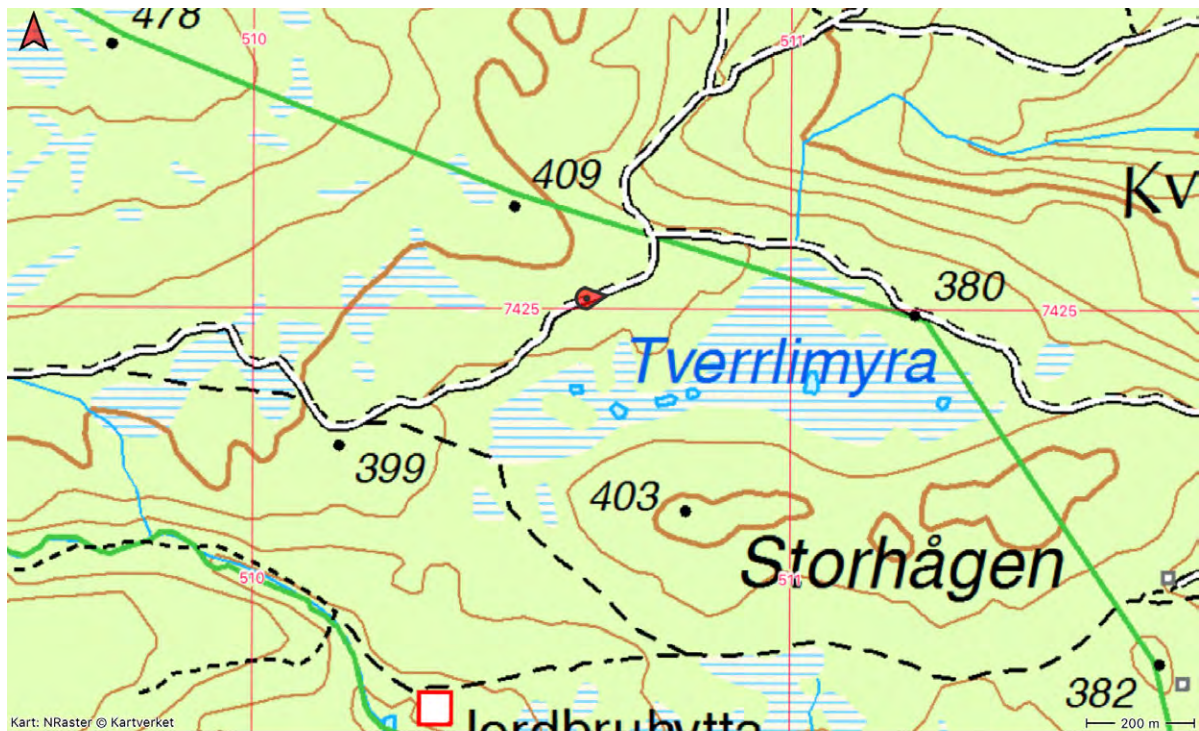
[Link til punktet i Norgeskart.](#)

Figur 16. Punkt 12. Punkt vest for Tverrlimyra der det ikke er nevneverdige naturverdier, men der vegen med fordel kan planeres noe med grove, stedege masser, eventuelt at det legges plank eller lignende i hjulsporene, for at den skal framstå bedre i landskapet. Over bekken bør det eventuelt legges drenering og/eller grove drenerende steinmasser. UTM 33W 510335 7424839 [Link til punktet i Norgeskart.](#)

Figur 17. Punkt 13. Punkt der kjøresporet har blitt bredere enn nødvendig fordi man har prøvd å unnvike et gjørmehull. Her kan det fylles med stedegen kuppelstein/pukk for å reetablere kjørespore i kun én kjørebane. Det er ingen nevneverdige naturverdier her. UTM 33W 510487 7424900 [Link til punktet i Norgeskart.](#)

Figur 18. Punkt 14. Også dette er et punkt der kjøresporet har blitt bredere enn nødvendig fordi man har prøvd å unngå et gjørmehull. Her kan det fylles med stedegen kuppelstein/pukk for å reetablere kjøresporet i kun én kjørebane. Her er ingen nevneverdige naturverdier. Herfra og utenfor verneområdegrensa er kjøresporet mer forseggjort.
UTM 33W 510620 7425019 [Link til punktet i Norgeskart.](#)

6 KONKLUSJON

Vi påviste enkelte naturverdier langs kjøresportraséen som ble befart, men ikke spesielt store. Dette omfattet i første rekke en viktig kalkskog og ei lokalt viktig rikmyr. Bruken av motoriserte kjøretøy opp til Jarbrufjell gård har gitt litt påvirkning på naturmiljøet på strekningen, men i hovedsak konsentrert til ett kjørespor. Et par mindre unntak ble funnet. Det var gravd ei lita grøft vest for Tverrlimyra (innenfor lokalitet 1), og noen steder har kjøretraséen blitt utvidet eller delvis kjørt i stykker som følge av at gjørmehull har oppstått. Samlet vurderes nåværende skader på naturverdiene å være små og de ser hittil ikke ut til å ha vært i konflikt med verneformålet.

Vi har identifisert flere punkter på traséen der det er mulig å sette inn enkle tiltak for å redusere nåværende belastning på miljøet, og ikke minst redusere faren for at skadeomfanget øker som følge av framtidig bruk. Dette gjelder tetting av grøfta i myra og steinsetting av partier av kjøretraséen, samt enkelte steder plassering av større steiner for å unngå kjøring utenfor anbefalt trasé.

For øvrig bør en unngå hogst av middelaldrende og eldre trær langs traséen, både av hensyn til arter som kan leve direkte på greiner og stammer og av hensyn til eventuelle mykorrhiza-sopp som lever i samliv med røttene.

På fastmark (skog, eng) kan det forekomme en del krevende arter som er konkurransesvake og/eller foretrekker et ganske glissent feltsjikt med tynt eller manglende humuslag. For disse vil svak til moderat slitasje på vegetasjonen kunne være positivt.

7 KILDER

Artsdatabanken 2017. Artskart. Internett: <https://artskart.artsdatabanken.no>

Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13, 2. utgave 2007: 1-258 + vedlegg.

Eide, N.E., Hagen, D., Gundersen, V., Vistad, O.I., Fangel, K., Erikstad, L., Strand, O. & Blumentrath, S. 2015. Sårbarhetsvurdering i verneområder. Utvikling av metodikk for å vurdere sårbarhet for vegetasjon og dyreliv knyttet til ferdsel i verneområder i fjellet. NINA Rapport 1191. 64 s. + vedlegg.

Høitomt, T. 2011. Naturtypekartlegging i verneområder på Saltfjellet 2010. BioFokus rapport 2011-8. ISBN 978-82-8209-143-5. 70 s.

Jordal, J. B. 2014. Jordbruhytta i Salten, botaniske registreringer og vurdering av skjøtselsbehov. Notat J.B. Jordal AS 08.09.2014. 4 s.

Gederaas, L., Moen, T.L., Skjelseth, S. & Larsen, L.-K. (red.) 2012. Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012. Artsdatabanken, Trondheim.

Henriksen, S. & Hilmo, O. 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge.

Lindgaard, A. & Henriksen, S. 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

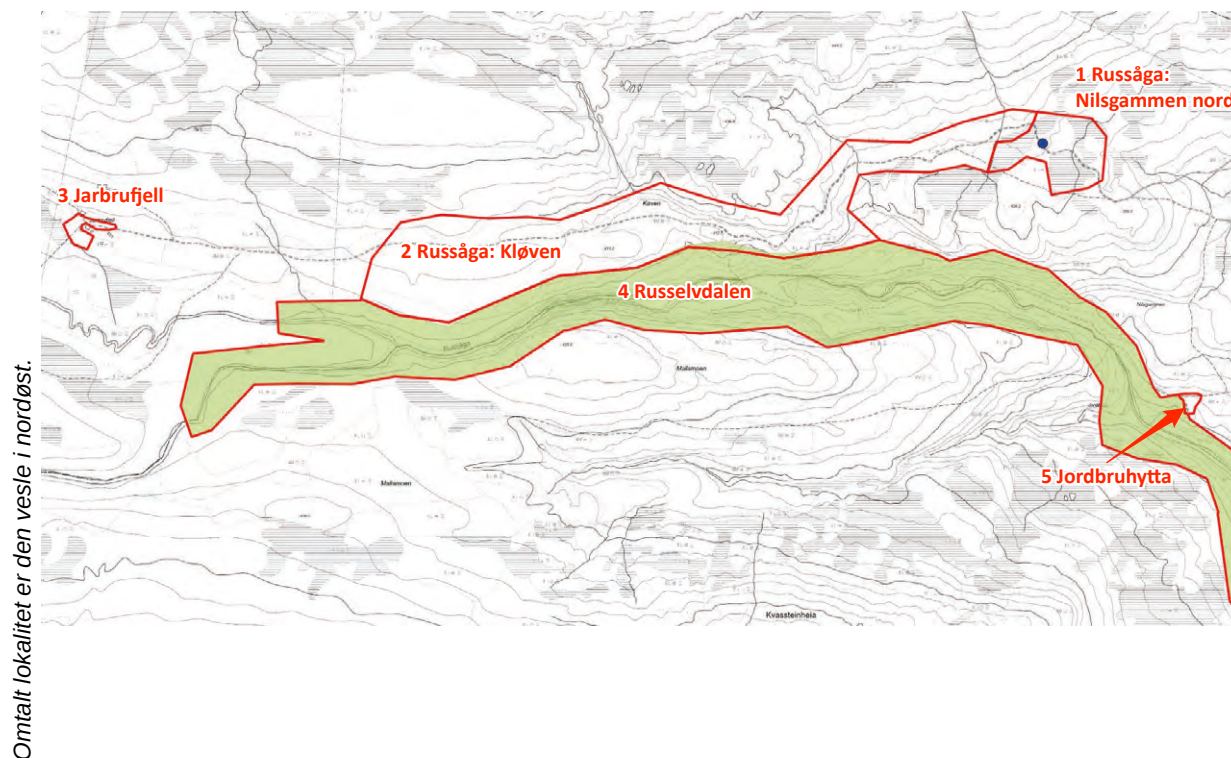
Midtre Nordland nasjonalparkstyre 2017. Notat om kjøresporet til Jarbrufjell gård.

Miljødirektoratet 2017. Naturbase innsyn. Naturtyper. Internett: <http://kart.naturbase.no>

Norderhaug, A., Austad, I., Hauge, L. & Kvamme, M. 1999. Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker. Landbruksforlaget. ISBN: 82-529-2354-2

8 VEDLEGG - LOKALITETSBESKRIVELSER

På de neste sidene følger faktaark for de fem omtalte naturtypelokalitetene organisert etter stigende nummer, med inkludert kartavgrensning og enkelte bilder i små format. Faktaarkene er basert på informasjon som er lagt inn i databasen Natur2000, men har omtrent samme innhold som faktaarkene som kommer ut på Naturbase.

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Rikmyr
Utforming: Skog- og krattbevakst rikmyr i høgereliggende strøk (MB-NB)
Mosaikk: Totalt 1 naturtype(r) registrert: Rikmyr A05 - Skog- og krattbevakst rikmyr i høgereliggende strøk (MB-NB) A0504 (30%).
Feltsjekk: 29/07/2017 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 17.04.2018, på grunnlag av eget feltarbeid sammen med Pål Alveren 29.07.2017. Kartleggingen ble gjort som del av oppdrag for Midtre Nordland nasjonalparkstyre, i forbindelse med verdi- og sårbarhetsvurderinger av kjørespor i Gåsvatnan landskapsvernområde. Det er ikke kjent konkrete, tidligere registreringer herfra. Verdisetting og inndeling av naturtyper følger faktaark fra høsten 2014. Rødlistestatus for arter er etter Henriksen & Hilmo (2015), samt for naturtyper etter Lindgaard & Henriksen (2011).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger inntil kjøresporet som går opp fra Saltdalen og inn i Gåsvatnan landskapsvernområde forbi Jarbrufjell gård. Det er snakk om noen myrlendte partier på begge sider av kjøresporet i det ganske flate terrenget vest for Tverrlimyra og Storhågen.

Berggrunnen består her i stor grad av kalkglimmerskifer, noe som gir grunnlag for ulike kalkkrevende vegetasjonstyper. Lokaliteten er noe grovt avgrenset, dels som følge av at bare nærområdet til vegen ble undersøkt, og dels fordi rikmyr her delvis opptrer som smale soner sammen med fastmark og fattigere myr.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Innenfor lokaliteten anses neppe mer enn 30% å være rikmyr, og da delvis sterkt intermediær og litt kalkrik myrkant (V1-7) og delvis temmelig til ekstremt kalkrik myrkant (V1-8). Det er i liten grad rik åpen myrflate her. I tillegg er det også noe mer intermediær til fattigmyr, og da også som åpen myrflate. Innenfor lokaliteten er det samtidig inkludert litt fastmarkskogsmark av arronderingsmessige årsaker, og dette omfatter både kalkfattig skog (lyngskog/bærlyngskog T4-9/T4-5) og kalkrik skog (lyng-lågurtskog T4-11 og lyng-kalklågurtskog T4-12).

Artsmangfold: I de rike myrkantene vokser typiske rikmyrsarter som breiull, brudespore (i kantsoner mot fastmark), fjellfrøstjerne, bjørnebrodd, svarttopp og gulstarr og ellers en del trådstarr i litt mer intermediære partier. På en furugadd på en litt kalkfattig skogholme ble det funnet vanlig sotbeger (NT), en skorpelav typisk for død furu i kontinentale strøk.

Bruk, tilstand og påvirkning: Et kjørespor/ferdselsveg inn til Jarbrufjell gård skjærer gjennom lokaliteten. Dette påvirker i liten grad myra på sørsiden av vegen, men det har lokalt blitt utført litt drenering av myr på nordsiden. Den økologiske påvirkningen vurderes likevel som liten til moderat.

Fremmede arter: Ingen observert.

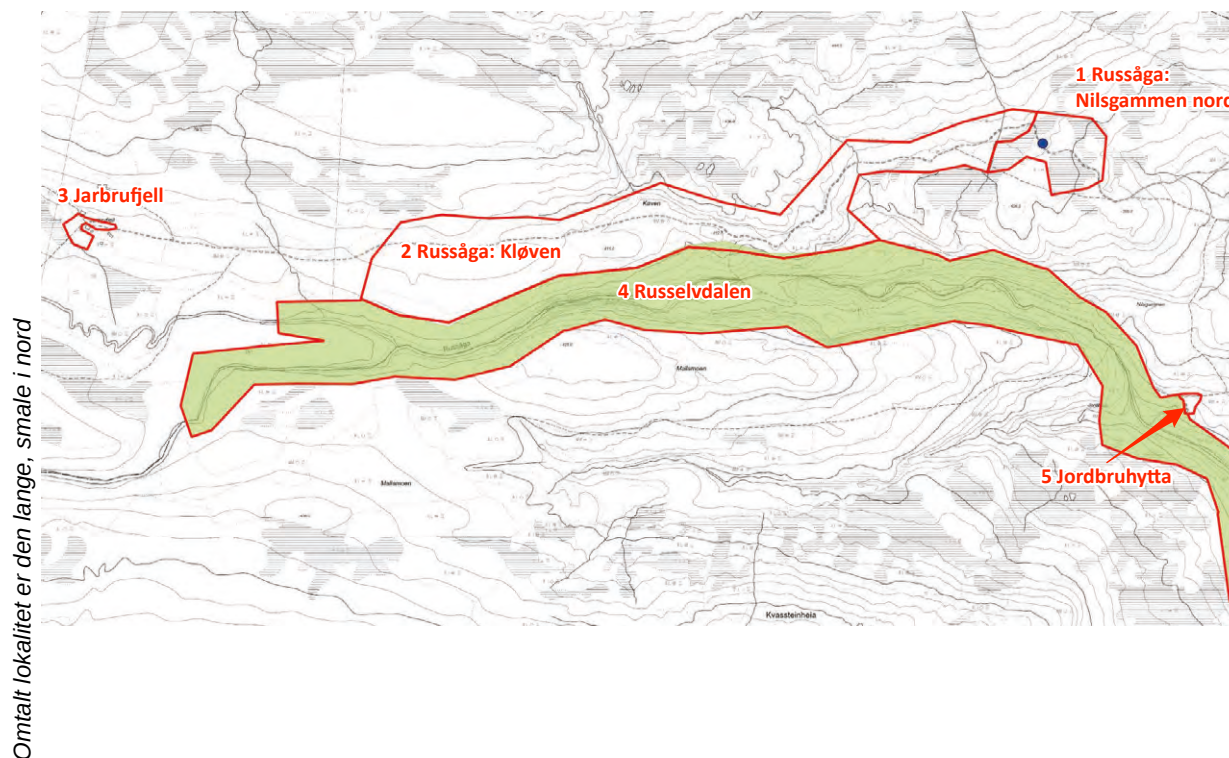
Del av helhetlig landskap: Det er mye kalkrik mark i Saltdal, inkludert innenfor dette landskapsvernområdet. Dette inkluderer også en del rikmyr, og lokaliteten kan sikkert anses som en del av et slikt nettverk.

Verdivurdering: Basert på faktaark for rikmyr fra høsten 2014 så oppnår lokaliteten lav vekt på størrelse (samlet 36 daa, men bare en liten andel er ekstremrik myr), lav vekt på rødlistearter, middels på kjennetegnende arter og tilstand. Samlet gir dette verdien lokalt viktig - C.

Skjøtsel og hensyn: Det viktigste her er å unngå drenering av myrpartiene. Dette betyr bl.a. at det ikke bør benyttes motoriserte kjøretøy utenfor eksisterende trasé over myrkantmarka eller åpne myrflater, og det bør heller ikke graves nye grøfter her. I tillegg bør en være generelt varsom med kjøring i perioder med mye vann på myra og i marka, for å unngå at det renner eller spruter mineralrikt vann ut over myra og myrkantene.

Litteratur

Gaarder, G. & Alvereng, P. 2018. Påvirkning av kjørespor til Jarbrufjell gård på naturverdier i Gåsvatna landskapsvernområde, Saltdal kommune. Miljøfaglig Utredning rapport 2018-21. ISBN 978-82-8138-931-1

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Kalkbarskog

Utforming: Urterik kalkfuruskog

Mosaikk: Totalt 2 naturtype(r) registrert: Kalkbarskog F16 - Urterik kalkfuruskog F1601 (10%), Kalkskog med boreale lauvtrær F24 - Kalkbjørkeskog på marmor F2402 (30%).

Feltsjekk: 29/07/2017 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 17.04.2018, på grunnlag av eget feltarbeid sammen med Pål Alveren 29.07.2017. Kartleggingen ble gjort som del av oppdrag for Midtre Nordland nasjonalparkstyre, i forbindelse med verdi- og sårbarhetsvurderinger av kjørespor i Gåsvatnan landskapsvernområde. Det er ikke kjent konkrete, tidligere registreringer herfra. Verdisetting og inndeling av naturtyper følger faktaark fra høsten 2014. Rødlistestatus for arter er etter Henriksen & Hilmo (2015), samt for naturtyper etter Lindgaard & Henriksen (2011).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger langs kjøresporet som går opp fra Saltdalen og inn i Gåsvatnan landskapsvernområde forbi Jarbrufjell gård. Den omfatter en lengre strekning fra litt øst for Jarbrufjell gård og fram mot noen myrrike partier. Berggrunnen består her i stor grad av

kalkspatmarmot (og dels kalkglimmerskifer i øst), noe som gir grunnlag for kalkkrevende skogtyper. Lokaliteten er nokså grovt og unøyaktig avgrenset, hovedsakelig som følge av at bare nærområdet til vegen ble undersøkt. Det er også stedvis vanskelig å vurdere graden av kalkrikhet i skogen (delvis som følge av manglende bruk av marklevende sopp). Marka er gjennomgående grunnlendt, og tydelige karstfenomener (innsynkningshull) ble observert rett på nordsiden av vegen i vestre halvdel av lokaliteten.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Rikheten varierer en del, men her er det nok noe kalklågurtskog (T4-4), men helst også noe litt mindre kalkrik lågurtskog (T4-3). Det finnes innslag av mer tørkeutsatt skog her også (dvs lyng-kalklågurtskog T4-12), men ikke mye, og det er dårlig med furudominert slik skog her (men det er det nok helst litt mer av ut mot kanten på kløfta til Russåga). Siden arts mangfoldet, ikke minst av rødlistearter, oppviser store forskjeller avhengig av treslag, er det logisk å splitte opp kalkskogene etter dette. Innenfor denne lokaliteten er det en blanding, der ca 10% grovt anslås til kalkfuruskog og ca 30% til kalkbjørkeskog, men siden verdier gjerne er størst for kalkfuruskogen, har dette blitt bestemmende for valg av naturtype. Samtidig har vegetasjonen en del steder få indikatorer blant karplanter på kalkrik mark, og kan være dominert av eksempelvis skrubbær, slik at en god del nok må betegnes som mer kalkfattig skog (her mer et usikkert anslag på 60%). For øvrig er det flere små fuktsig her med tilhørende kalkrik skogsmark (overganger mellom høgstaudeskog T4-18) og kalkrik sumpskogsmark (V2-3).

Arts mangfold: Av kalkkrevende planter kan nevnes stedvis bra med brudespore, ellers arter som ballblom, fjellfrøstjerne, norsk vintergrønn og svarttopp. På bergvegg i karstmiljøet vokste bl.a. hinnetrollmose, en typisk kalkbergsmose.

Bruk, tilstand og påvirkning: Et kjørespor/ferdselsveg inn til Jarbrufjell gård går gjennom lokaliteten. Dette påvirker i liten grad skogen rundt.

Fremmede arter: Ingen observert.

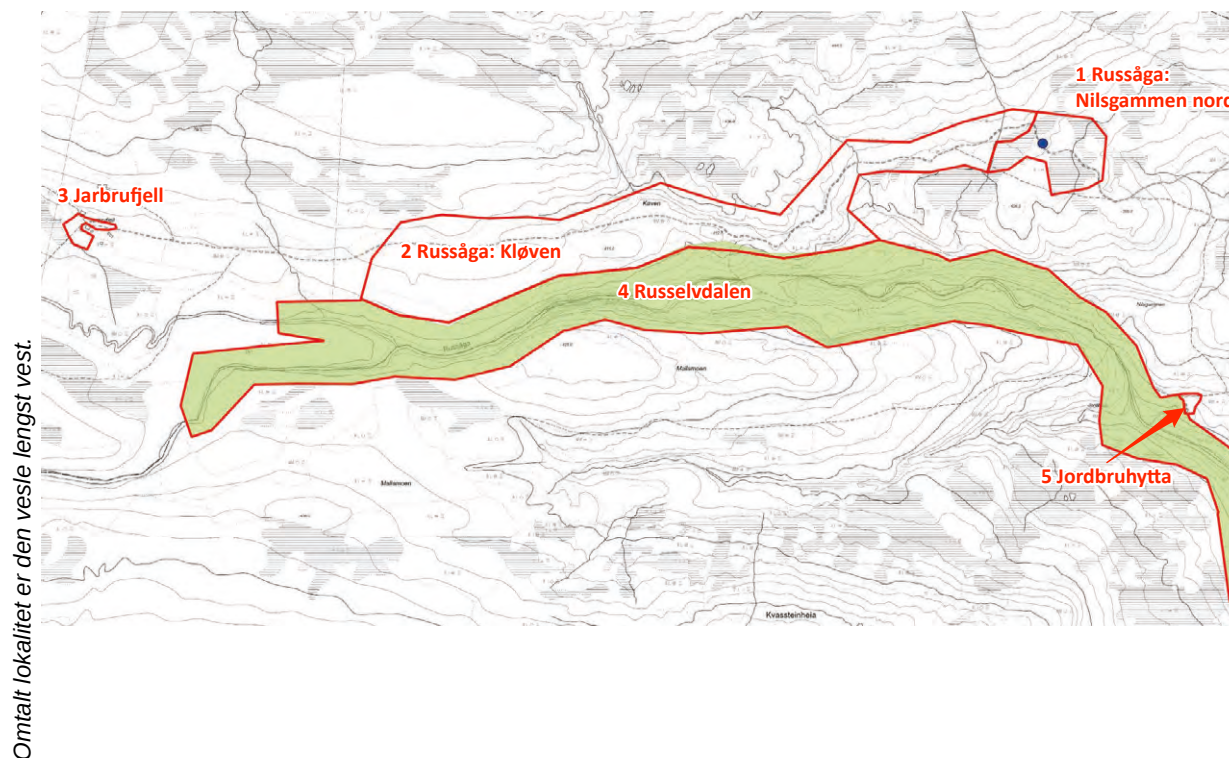
Del av helhetlig landskap: Det er mye kalkrik mark i Saltdal, inkludert innenfor dette landskapsvernområdet. Dette inkluderer sannsynligvis også en del kalkskog, der lokaliteten dermed blir del av et nettverk.

Verdivurdering: Basert på faktaark for kalkbarskog fra høsten 2014 så oppnår lokaliteten høy vekt på størrelse (samlet 257 dekar, der 25 dekar antas å være kalkfuruskog), lav vekt på arts mangfold (men med potensial for minst middels vekt) og middels vekt på mosaikk. Samlet gir dette verdien viktig - B. Innslag av karstmiljøer og en del kalkrik bjørkeskog styrker verdivurderingen.

Skjøtsel og hensyn: For naturverdiene er det særlig viktig å unngå hogst av furu, mens dette er mindre vesentlig for lauvskogen (en bør likevel unngå flatehogst). Noe tråkk og ferdsel vil være positivt, bare det ikke medfører sterk slitasje. Husdyrbeite er ganske klart positivt.

Litteratur

Gaarder, G. & Alvereng, P. 2018. Påvirkning av kjørespor til Jarbrufjell gård på naturverdier i Gåsvatna landskapsvernområde, Saltdal kommune. Miljøfaglig Utredning rapport 2018-21. ISBN 978-82-8138-931-1

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Slåttemark
Utforming: Rik slåtteeng
Mosaikk:
Feltsjekk: 29/07/2017 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 17.04.2018, på grunnlag av eget feltarbeid sammen med Pål Alveren 29.07.2017. Kartleggingen ble gjort som del av oppdrag for Midtre Nordland nasjonalparkstyre, i forbindelse med verdi- og sårbarhetsvurderinger av kjørespor i Gåsvatnan landskapsvernområde. Det er ikke kjent konkrete, tidligere registreringer herfra. Verdisetting og inndeling av naturtyper følger faktaark fra høsten 2014. Rødlistestatus for arter er etter Henriksen & Hilmo (2015), samt for naturtyper etter Lindgaard & Henriksen (2011). Lokaliteten ble bare overfladisk undersøkt, siden den lå i ytterkant av vårt undersøkelsesområde.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på Jarbrufjell, en tidligere fjellgård(?) som nå benyttes for tilrettelagt friluftsturisme. Terrenget er flatt til svakt skrånende mot sør og vest. Berggrunnen består av kalkspatmarmor, men dette gir ikke så veldig tydelige utslag på floraen

innenfor lokaliteten (stedvis tykt jordsmonn kan forklare dette). Lokaliteten grenser litt uklart mot bl.a. mer gjengroende eng på flere kanter, samt mot bygningene i øst.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Selv om det ikke gir sterke utslag på floraen er nok dette ei rik slåtteeng. Antagelig er det riktig å betegne den som ei overveiende svakt kalkrik eng, som samtidig har litt preg av gjødsling (og/eller jordbearbeiding), dvs type T32-21. Det er dels overgang mot fukteng nord for bygningene (med innslag små lappvierkratt).

Artsmangfold: Engfloraen er ikke spesielt artsrik, men bl.a. forekommer relativt krevende naturengplanter som vanlig marinøkkel og fjellmarinøkkel sparsomt. I tillegg vanligere arter som gulaks, engfrytle og tepperot. Tidspunktet for undersøkelsene var for tidlig på sesongen til å fange opp beitemarksopp, og flere slike arter bør påregnes her.

Bruk, tilstand og påvirkning: Engene har nok vært pløyd opp for lang tid tilbake, mens det er mer usikkert hvor mye og eventuelt hva slags og hvor lenge siden de har vært tilført kunstgjødsel (kanskje er det bare husdyrgjødsel som har vært brukt). I nyere tid bærer de preg av gjengroing og kan antagelig nå best karakteriseres som å være i en brakkleggingsfase, men med noe lokal variasjon, og der engareal utenfor avgrenset lokalitet går mer over i tidlig gjengroingsstadium. Det er noe kjørespor inn til bygningene og rundt dem, samt mot noen hundegårder på nordsiden av enga.

Fremmede arter: Ingen observert.

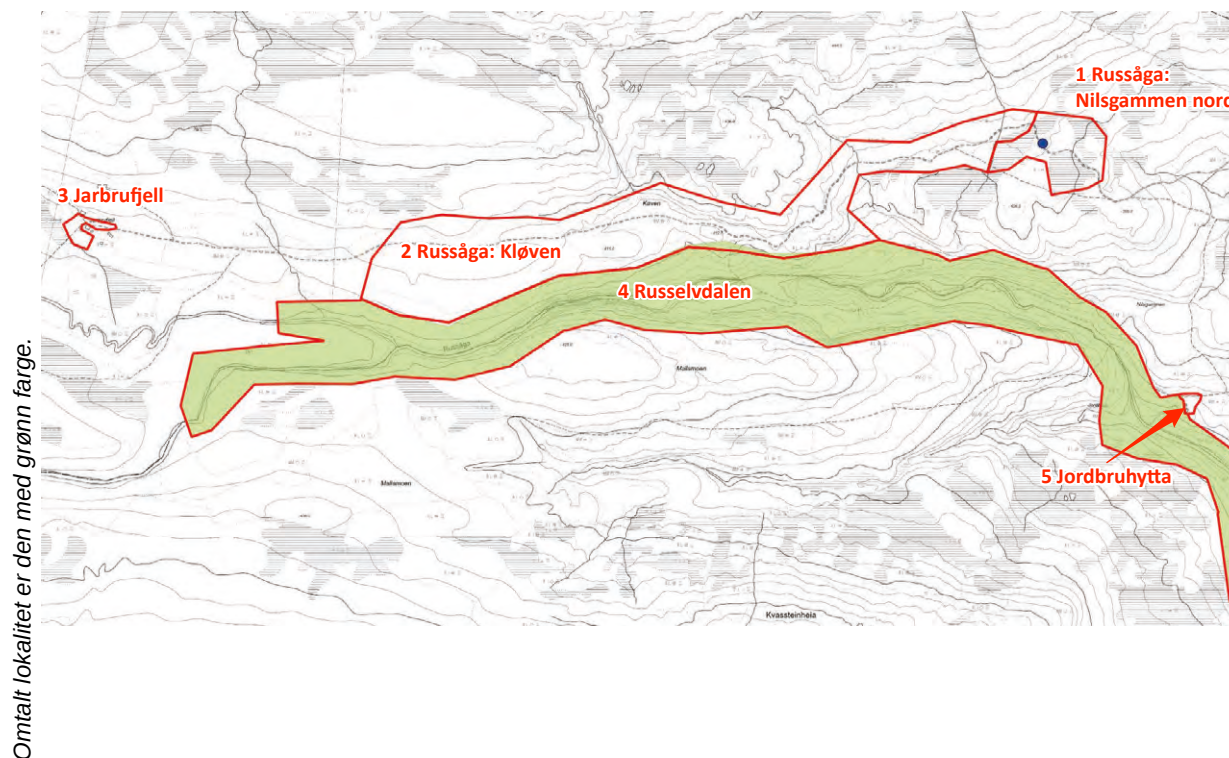
Del av helhetlig landskap: Trolig er lokaliteten i liten grad noen del av et helhetlig kulturlandskap eller nettverk av lignende lokaliteter.

Verdivurdering: Med grunnlag i faktaark for slåttemark fra høsten 2014 så oppnår lokaliteten høy vekt på størrelse (5 daa), lav vekt på typevariasjon og artsamangfold, middels vekt på tilstand og påvirkning, samt lav vekt på landskapsøkologi. Samlet gir dette verdien lokalt viktig - C. En skal ikke helt utelukke at bedre undersøkelser av artsamangfoldet (beitemarksopp) kan gi grunnlag for høyere verdi.

Skjøtsel og hensyn: Naturverdiene er avhengig av årlig slått med tilhørende fjerning av graset i etterkant. Litt etterbeite av husdyr vil være positivt. Noe fjerning av trær og busker i kantsoner vil også være positivt. Gjødsling og jordbearbeiding vil ødelegge verdiene.

Litteratur

Gaarder, G. & Alvereng, P. 2018. Påvirkning av kjørespor til Jarbrufjell gård på naturverdier i Gåsvatna landskapsvernområde, Saltdal kommune. Miljøfaglig Utredning rapport 2018-21. ISBN 978-82-8138-931-1

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Skogsbekkekløft

Utforming:

Mosaikk:

Feltsjekk: 31/07/2010 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av BioFokus v/Jon T. Klepsland i forbindelse med naturtypekartlegging i verneområdene på Saltfjellet. Kun en mindre del av naturtypeavgrænsingen er befart (en ca kilometerstrekning på hver side av Jarbruhytta).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger sørøst i Gåsvatnan landskapsvernområde, og omfatter Russelvas bekkedal nesten opp til Jordbrufjell gård. Fra Jarbru-/Jordbruhytta og opp (vestover) består berggrunnen av kalkspatmarmor. Nedstrøms (mot øst) består berggrunnen vesentlig av granittisk til granodiorittisk gneis. Lokaliteten er avgrenset på grunnlag av topografi (bekkekløft som landskapselement), og forekomst av gammel furuskog og kalkskog/karstlandskap. Mye av furuskogen er ellers hardt utnyttet gjennom flere generasjoner med hogst, og slik elementfattig furuskog er forsøkt holdt utenfor avgrænsingen

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Østre halvdel av lokaliteten består av en ganske dyp og markert bekkekløft. Vassdraget er stort med god vannføring. Naturkvalitetene i denne delen er foreløpig ukjente, men ut fra ortofoto ser det ut til å være dominans av åpen ur og eldre furuskog. Også nærmere Jarbruhytta står det eldre furuskog, og sør for hytta strekker gammelskogen seg et stykke ut på flatene ovenfor bekkekløften. Furuskogsområdene består av en mosaikk av fattig fastmattemyr, glissen myrskog, fastere røsslyng-blokkebærskog, og blåbær-krekling-furuskog. Det inngår også smalere soner med intermediærrik myr med bl.a. breiull og

trådstarr. Furuskogen varierer en del i struktur grunnet varierende utnyttelsesgrad. I dårligere parti er det høy tetthet av furustubber etter flere hogstperioder og det er bare spredt innslag av gammel furu på 200-400 år. I bedre parti er aldersspredningen bedre, dvs at de fleste aldersklasser opp til 300-400 år er noenlunde godt representert. I tillegg inngår spredte grove gadd og høystubber av furu, og i mindre grad også læger i ulike alders- og dimensjonsklasser. Ovenfor Jordbruhytta endrer dalføret karakter som følge av overgang til kalkspatmarmor. Elva er underjordisk på denne strekningen, og dalbunnen er kledd med løvskog dominert av bjørk. I tillegg inngår en del osp, og spredt rogn og selje. Einer danner busksjikt på veldrenerte steder. Vegetasjonen veksler mye, fra fattig lyngskog, via småbregneskog til frodig høystaudeskog. Nedenfor marmorbergvegger er det tendenser mot rik lågurtvegetasjon/kalkskog med bl.a. skavgras, taggbregne, trollbær, firblad, tysbast, villrips og hundekveke. Vekster som fjell-lok, teiebær, tyrihjel, ballblom, legevintergrønn og hengeaks er utbredt. Tilstandsmessig er løvskogen bare halvgammel, og mangler tydelige kontinuitetselement i form av gamle trær eller grove, gamle læger. I dalsidene ovenfor den løvdominerte dalbunnen står det mer furudominert lyngskog, som i regelen er ganske fattig, men som flekkvis har innslag av urter som katterot, teiebær eller gulsildre. Bakkestjerne inngår sparsomt. Einer danner ofte tett busksjikt i furuskogen. Små flekker av furuskogen kan klassifiseres som kalkskog. I likhet med løvskogen i dalbunnen er furuskogen her fattig på kontinuitetselement grunnet ganske harde plukkhogster tidligere. Den seneste ble utført for bare 20 -30 år siden.

Artsmangfold: Flere moderat kontinuitetskrevede arter tilknyttet furu ble funnet i den eldre furuskogen sør for Jabruhytta, slik som flekkhvitkjuke, svartsoneskjuke, furuplett og vanlig sotbeger. Glatt storpigg ble påvist på i et parti med kalkfuruskog i Jordbrudalen, og utgjør et av Norges nordligste funn av denne arten. På osp ble bl.a. påvist brun blæreglye og *Bacidia beckhausii*. Lokaliteten er foreløpig relativt dårlig undersøkt, og det er derfor trolig potensial for flere krevede arter, både kontinuitetskrevede furuskogsarter, og kalkkrevede skogsarter tilknyttet både furu og boreale løvtrær.

Bruk, tilstand og påvirkning: Foruten tidligere skogbruksdrift er området lite berørt av inngrep. Ovenfor Jarbruhytta berører turstinettet lokaliteten.

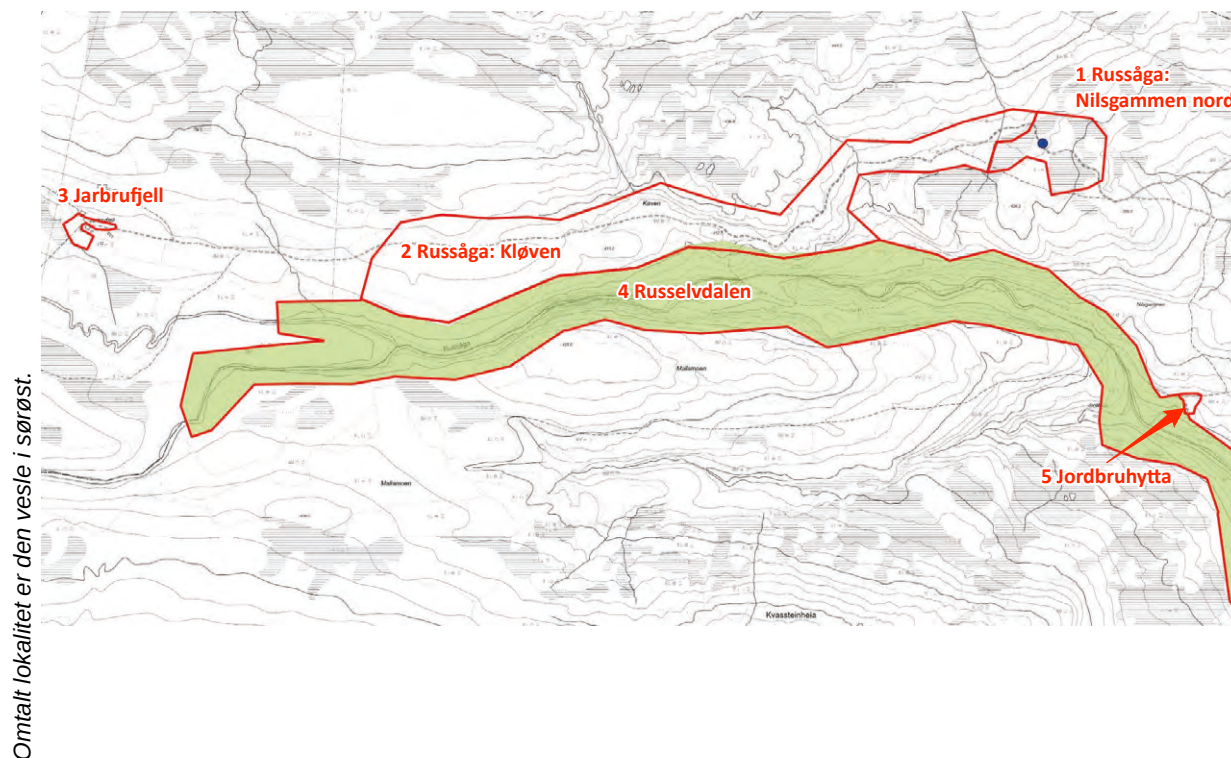
Fremmede arter: -

Del av helhetlig landskap: -

Verdivurdering: Avgrensingen omfatter et større dalføre med tilhørende furudominert gammelskog, og er ganske stort og vellarrondert. Flere prioriterte naturtyper inngår, hvorav kalkskog også regnes som en truet vegetasjonstype. Krevede arter er påvist både tilknyttet gammel furuskog, kalkskog og frodig løvskog. På grunn av litt lav dekning av de sjeldneste vegetasjonstypene (kalkskog), og små areal med virkelig gammel furuskog, og heller ingen funn av høyt rødlistete arter, så begrenses verdivurderingen til viktig.

Litteratur

Høitomt, T. 2011. Naturtypekartlegging i verneområder på Saltfjellet 2010. BioFokus rapport 2011 -8. ISBN 978-82-8209-143-5. 70 s.

Omtalt lokalitet er den vesle i sørøst.

Naturtyperegistreringer

Naturtype: Naturbeitemark
Utforming: Rik beiteeng
Mosaikk:
Feltsjekk: 31/08/2014 (siste)

Beskrivelse

Innledning: Beskrivelsen er hentet ut fra Jordal (2014) sitt notat, som er basert på befaring av John Bjarne Jordal 31.08.2014, i forbindelse med et oppdrag han fikk av Midtre Nordland nasjonalparkstyre.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Jordbruhytta (eller Jarbruhytta) ligger i posisjon Ø510355 N7424257 (UTM sone 33) (alternativt 66°56'9"N, 15°14'11"E), ved Russåga i Saltdal kommune, ca. 335 m o.h., og innenfor Gåsvatnan landskapsvernområde.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Vegetasjonen på det åpne arealet er en mellomting mellom frisk fattigeng og frisk, middels kalkrik eng (få kalkindikatorer). Utenfor vollen er det blandingsskog furu/bjørk med hovedsakelig dominans av lyng, stedvis også kalkindikerende planter som skavgras. Man må et stykke unna vollen for å se kraftig innslag av kalkkrevende planter. I overgangssonen mellom vollen og skogen utenfor er en del småbjørk i nærområdene, som tyder på en pågående gjengroingsprosess fra et tidligere større åpent område.

Artsmangfold: Nevneverdige karplanter som er merkeplanter på ugjødset kulturmarkseng: bakkeseøte, fjellgulaks, fjellrapp, harerug, kjerteløyentrøst, småengkall og tiriltunge. Bakkeseøte er den mest spesielle av disse, men ble funnet bare ett sted nær stien, i utkanten av vollen. I kalkområdene i Nordland er denne imidlertid ganske vanlig, særlig i beita eng og hei. Av beitemarkssopp ble det bare funnet et par vidt utbredte rødspore-arter og en vokssopp-art

(kritt vokssopp). Potensialet er imidlertid til stede for at det kan finnes flere beitemarkssopparter. Disse var vanskelige å registrere i 2014 etter en tørr sommer som forårsaket dårlig fruktifisering. I kantene av vollen fantes mange vanlige mykorrhiza-sopper, dvs. sopper som har samliv med røttene på trær (furu, bjørk, selje).

Bruk, tilstand og påvirkning: -

Fremmede arter: -

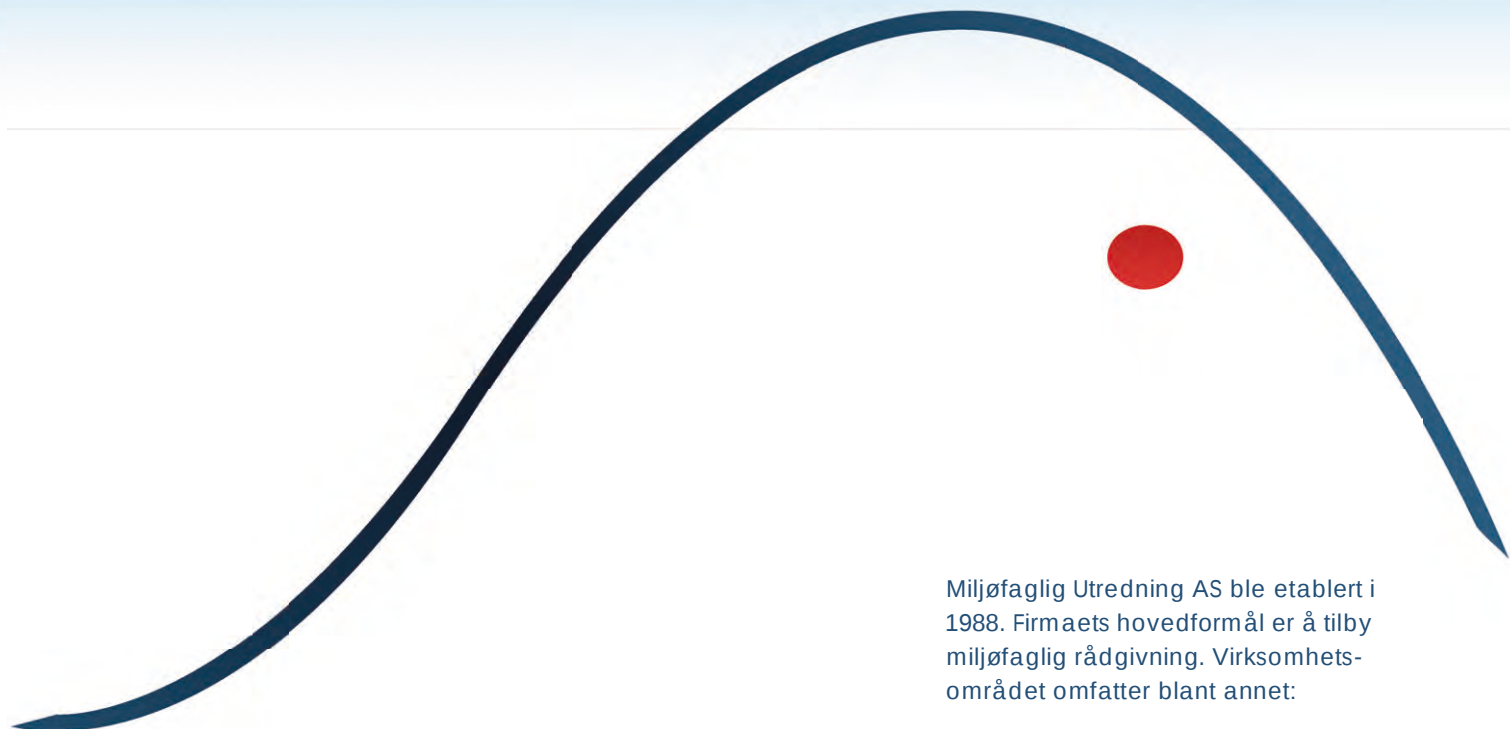
Del av helhetlig landskap: -

Verdivurdering: Som naturbeitemark eller slåttemark etter Miljødirektoratets håndbok 13 er lokaliteten vurdert til å få lokal verdi (C).

Skjøtsel og hensyn: Det er ønskelig med bevaring av de grasdominerte partiene, evt utvidelse av disse. *Begrunnelse:* For det første kan lokaliteten inneholde beitemarkssopp-arter som ikke er registrert. Med tiden vil både plante- og sopp-arter tilhørende grasmarker vandre inn og øke mangfoldet. De få bakkesøtene kan f.eks. bli til mange. Historisk sett er dette en lokalitet med en relativt lang beitehistorikk, bl.a. som seter. Forøvrig antas den estetiske effekten av skjøtselstiltak å ha interesse for brukerne av hytta. Det vil gi en bedre romfølelse når man er på hytta, og et bedre innsyn når man kommer gående på stien til hytta.

Litteratur

Jordal, J. B. 2014. Jordbruhytta i Salten, botaniske registreringer og vurdering av skjøtselsbehov. Notat J.B. Jordal AS 08.09.2014. 4 s.

Miljøfaglig Utredning AS ble etablert i 1988. Firmaets hovedformål er å tilby miljøfaglig rådgivning. Virksomhetsområdet omfatter blant annet:

- Kartlegging av naturmangfold
- Konsekvensanalyser for ulike tema, blant annet: Naturmangfold, friluftsliv, reiseliv og landbruk
- Utarbeiding av forvaltningsplaner for verneområder
- Utarbeiding av kart (illustrasjonskart og GIS)
- FoU-virksomhet
- Foredragsvirksomhet

Hjemmeside: www.mfu.no

Org.nr.: 984 494 068 MVA